

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

ДО ВЕБЗАСТОСУНКУ З
ВИВЧЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ
ЦІННОСТЕЙ У КУРСІ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Книга для вчителів

**Автори: Лариса Біденко
Ольга Жулавська
Світлана Тарасенко**

2026

Contents

ЗМІСТ

	Стор.
Розділ 1. Говори вільно: свобода слова та її межі.....	3
Розділ 2. Правда чи маніпуляція: фейкові новини та медіаграмотність.....	12
Розділ 3. Приєднуйтесь: Громадянська активність та участь молоді.....	21
Розділ 4. Ми та Вони (про стереотипи, ідентичність та інклюзію).....	30
Розділ 5. Влада та протест (про демократію, активізм та інакомислення).....	40
Розділ 6. Цифровий «Ти».....	48
Розділ 7. Зелені діалоги: екологічне громадянство.....	57
Розділ 8. Справедливість у наших руках: справедливі дії у повсякденному житті.....	66
Розділ 9. Коли культури стикаються: міжкультурна комунікація та конфлікт	75
Розділ 10. Твій голос — твоя сила.....	84

РОЗДІЛ 1 ГОВОРИ ВІЛЬНО: СВОБОДА СЛОВА ТА ЇЇ МЕЖІ

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Розуміти ключові поняття свободи слова, мови та їхні правові й соціальні межі
- ✓ Розпізнавати та правильно узгоджувати прикметники з іменниками в роді, числі та відмінку в поширених реченнях. Використовувати дієслівні форми на -но, -то
- ✓ Формувати розуміння глобальних і європейських підходів до свободи вираження поглядів у демократичному контексті

Навички:

- ✓ Аналізувати кейси, пов'язані зі свободою слова та мовою ворожнечі, і чітко представляти аргументи
- ✓ Проводити дослідження та узагальнювати результати українською мовою
- ✓ Створювати медіапродукти (наприклад, подкасти, заяви) зі структурованою аргументацією

Ставлення:

- ✓ Демонструвати відповідальність за захист власної цифрової ідентичності
- ✓ Критично ставитися до онлайн-контенту

Цінності:

- ✓ Цінувати приватність, прозорість і підзвітність як важливі демократичні принципи в цифровому середовищі
- ✓ Поважати гідність людини та справедливість, сприяючи безпечному та надійному онлайн-середовищу

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

А.1.1. Свобода слова чи мова ненависті?

Для вчителя:

Перед читанням запропонуйте студентам коротко пояснити, що для них означає свобода слова. Після читання поверніться до їхніх відповідей і попросіть уточнити, чи може свобода слова бути необмеженою.

Орієнтовні відповіді на запитання для обговорення:

1. Чи можуть слова бути небезпечними?

Так. Слова можуть ображати людей, провокувати конфлікти або закликати до насильства.

2. Чи повинен університет або держава іноді обмежувати висловлювання думок?

Так, якщо висловлювання містять погрози, заклики до насильства або мову ворожнечі. Водночас такі обмеження не повинні перешкоджати висловленню критичних поглядів.

3. Які негативні наслідки може мати мова ненависті?

Вона може спричиняти конфлікти, дискримінацію, агресію та завдавати шкоди окремим людям або групам.

4. Чи мають усі люди право висловлювати будь-які думки?

Люди мають право висловлювати свої погляди, але повинні враховувати права та безпеку інших.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя:

Після перевірки відповідей попросіть студентів знайти в тексті інформацію, яка підтверджує кожну відповідь.

Правильні відповіді:

1. Свобода слова означає, що можна говорити все без обмежень — **Ні**.
2. Мова ненависті може шкодити людям — **Так**.
3. У США заборонена будь-яка образлива мова — **Ні**.
4. Соціальні мережі можуть видаляти контент — **Так**.
5. Усі люди однаково реагують на слова — **Ні**.

Пояснення:

1. Свобода слова має певні межі.
2. У тексті зазначено, що образливі висловлювання та заклики до насильства можуть завдавати шкоди.
3. У США захист свободи слова є широким, тому не всі образливі висловлювання заборонені.
4. Соціальні мережі мають власні правила та можуть видаляти повідомлення.
5. Реакції людей можуть відрізнятися: те саме висловлювання одні можуть вважати свободою слова, а інші — неприйнятним.

А.П. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

Для вчителя:

Після виконання запропонуйте студентам скласти по одному реченню з двома або трьома новими поняттями.

Правильні відповіді:

1. Свобода слова — **С**. Право висловлювати думки.
2. Мова ворожнечі — **А**. Образливі слова.
3. Правила — **Д**. Норми поведінки.
4. Коментар — **В**. Текст під постом.
5. Цензура — **Е**. Обмеження або контроль інформації.

Пояснення:

Зверніть увагу студентів на відмінність між *свободою слова* як правом висловлювати погляди та *цензурою* як контролем або обмеженням поширення інформації.

2. Заповніть пропуски правильною формою прикметника, узгоджуючи його з іменником за родом, числом і відмінком, використовуючи слова зі списку.

Список слів: важливий, відомий, детальний, складний, сучасний, цікавий.

Для вчителя:

Перед виконанням нагадайте, що форма прикметника залежить від роду, числа та відмінка іменника. Під час перевірки попросіть студентів визначити форму прикметника.

Правильні відповіді:

1. **цікавий** проєкт;
2. над **складним** завданням;
3. із **відомим** професором;
4. **детальну** презентацію;
5. **сучасними** технологіями;
6. про **важливі** проблеми.

Пояснення:

У кожному випадку прикметник узгоджується з іменником у роді, числі та відмінку.

ЗАМОК І

Для вчителя:

Студенти можуть виконувати завдання індивідуально або в парах. Не повідомляйте код до завершення завдання.

Правильні відповіді:

1. **В — 4:** свобода слова — це право висловлювати думки.
2. **В — 7:** соціальні мережі можуть видаляти повідомлення, які порушують правила.
3. **С — 2:** образливі висловлювання суперечать принципам відповідальної онлайн-комунікації.
4. **В — 1:** перед публікацією важливо обдумати зміст повідомлення.

Код: 4721.

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Переваги свободи слова».

Для вчителя:

Перед першим прослуховуванням попросіть студентів назвати дві можливі переваги свободи слова. Після прослуховування порівняйте їхні припущення з текстом.

Орієнтовні відповіді:

Які переваги має свобода слова в Інтернеті?

Вона дозволяє людям висловлювати думки, обговорювати важливі питання, отримувати інформацію та привертати увагу до суспільних проблем.

Чи завжди люди правильно використовують свободу слова? Чому?

Ні. Іноді люди поширюють неправдиву інформацію або пишуть образливі повідомлення. Тому свобода слова має поєднуватися з відповідальністю.

2. Прослухайте текст «Переваги свободи слова» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після другого прослуховування перевірте відповіді та попросіть студентів виправити неправильні твердження.

Правильні відповіді:

1. Свобода слова допомагає людям висловлювати свої думки — **Так**.
2. Соціальні мережі заважають спілкуванню — **Ні**.
3. Свобода слова допомагає обговорювати важливі проблеми — **Так**.
4. Люди не повинні думати про відповідальність в Інтернеті — **Ні**.
5. Свобода слова може бути корисною для суспільства — **Так**.

Пояснення:

У тексті наголошено, що свобода слова сприяє обміну інформацією та обговоренню проблем, але повинна використовуватися відповідально.

3. Прослухайте текст «Межі свободи слова».

Для вчителя:

Після прослуховування організуйте коротке обговорення в парах. Заохочуйте студентів пояснювати свою позицію.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи повинна свобода слова мати межі? Чому?

Так. Люди повинні мати право висловлювати свої погляди, але їхні слова не повинні завдавати шкоди іншим або закликати до насильства.

2. Які повідомлення не можна писати в Інтернеті?

Не слід публікувати образливі повідомлення, погрози, мову ворожнечі або інформацію, яка може завдати шкоди іншим.

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

Для вчителя:

Після перевірки попросіть студентів пояснити, яке правило відповідальної комунікації демонструє кожна ситуація.

Правильні відповіді:

1. С — Порушення правил.

Образливий коментар не є прикладом відповідальної комунікації.

2. С — Не реагувати на коментар.

Із запропонованих варіантів це найбезпечніша реакція, оскільки інші відповіді сприяють поширенню агресії.

3. С — Бо вони можуть шкодити людям.

Соціальні мережі можуть видаляти контент, який порушує правила платформи.

4. С — Наявність правил і відповідальності.

Свобода слова не означає повної відсутності обмежень.

5. В — «Я не згоден, але поважаю твою думку».

Цей варіант демонструє можливість висловити незгоду без образ.

ЗАМОК II

Для вчителя: Попросіть студентів спочатку виконати завдання самостійно, а потім порівняти відповіді в парах.

Правильні відповіді:

1. Онлайн-хейт — С.

2. Тролінг — В.

3. Вірусний пост — А.

4. Цифровий слід — D.

Пояснення:

- онлайн-хейт — агресивні або образливі повідомлення;
- тролінг — навмисне провокування інших користувачів;
- вірусний пост — повідомлення, яке дуже швидко поширюється;
- цифровий слід — інформація про онлайн-діяльність людини, яка залишається в мережі.

Примітка для вчителя: Формулювання «у порядку 104» у завданні потребує уточнення або виправлення перед використанням.

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст «Скандал у соціальних мережах».

Завдання 1. «Скандал у соціальних мережах»

Для вчителя: Попросіть студентів визначити послідовність подій: публікація → поширення → перевірка → офіційна реакція університету.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи бачили ви в Інтернеті конфлікти через коментарі? Що стало причиною?

Так. Причиною можуть бути різні політичні погляди, образливі слова, неперевірена інформація або неправильне розуміння повідомлення.

2. Як має діяти університет або організація, якщо з'являються образливі повідомлення?

Спочатку потрібно перевірити ситуацію, а потім діяти відповідно до правил: пояснити свою позицію, попередити користувачів або видалити повідомлення, якщо вони порушують правила.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

Для вчителя:

Після перевірки попросіть студентів коротко відтворити ситуацію, використовуючи правильні відповіді.

Правильні відповіді:

1. В — Пост із критикою.
2. С — Його швидко поширили.
3. С — Перевірив інформацію.
4. В — Було написано офіційне повідомлення.
5. С — Одна публікація може мати великий вплив.

В.ІІ. ГРАМАТИКА

1. Заповніть пропуски. Вживайте дієслівні форми на -но, -то.

Для вчителя: Перед виконанням поясніть, що форми на -но, -то використовуються, коли в центрі уваги перебуває дія або її результат, а не виконавець.

Правильні відповіді:

1. Інформацію було **перевірено**.
2. Багато коментарів було **написано**.
3. Частина повідомлень було **видалено**.
4. Офіційний текст було **підготовлено**.
5. Пост було **поширено**.

Пояснення: У всіх реченнях важливим є результат дії: інформацію перевірили, коментарі написали, повідомлення видалили тощо.

2. Доповніть текст, використовуючи правильну форму слова в дужках.

Для вчителя: Після виконання запропонуйте студентам прочитати текст повністю та визначити послідовність дій адміністрації.

Правильні відповіді:

1. **опубліковано**;
2. **поширено**;
3. **прийнято**;
4. **встановлено**;
5. **підготовлено**;

6. **пояснено;**
7. **видалено;**
8. **оновлено.**

Пояснення: Усі форми позначають завершену дію без акценту на її виконавцеві.

ЗАМОК III

Для вчителя:

Використайте це завдання для швидкого повторення форм на *-но*, *-то*. Після перевірки попросіть студентів прочитати завершений текст уголос.

Правильні відповіді:

1. Інформацію було **перевірено** перед публікацією.
2. Пост було швидко **поширено** в соцмережах.
3. Було **встановлено**, що факти частково неправильні.
4. Офіційне повідомлення було **підготовлено** адміністрацією.
5. Частина коментарів було **видалено** модераторами.
6. Правила було **оновлено** після інциденту.

В. III. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте аудіо «Пост студентки».

Для вчителя:

Після прослуховування обговоріть, як змінилася комунікація після втручання модераторів.

Орієнтовна відповідь на запитання перед завданням:

Журналісти або користувачі соціальних мереж можуть потрапляти у скандали через провокаційні висловлювання, образливі коментарі, неперевірену інформацію або різні погляди на суспільні проблеми.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

Правильні відповіді :

1. **С — У соцмережах.**
2. **В — Образливі та підтримуючі.**
3. **С — Нагадали про правила та кодекс поведінки.**
4. **В — Коментарі відредагували, дискусія стала конструктивною.**
5. **А — Свобода слова існує, але з межами.**

Пояснення: Втручання модераторів не припинило дискусію, а допомогло зробити її спокійнішою та конструктивнішою.

3. Прослухайте текст «Черепашки, що зникли».

Для вчителя:

Перед прослуховуванням попросіть студентів визначити, які джерела можна використовувати для перевірки інформації. Після прослуховування порівняйте їхні відповіді з текстом.

Орієнтовні відповіді:

1. **Про що написала журналістка?**
Про зникнення черепах на невеликих прибережних островах та місцеву політику з охорони природи.
2. **Що люди почали поширювати про черепах?**
Вони поширювали чутки, що черепах уже немає.
3. **Як журналістка перевірила інформацію?**
Вона використала спостереження вчених, звіти екологів та фотографії з островів.

4. **Чому міжнародні організації підтримали журналістку?**
Тому що вона використовувала перевірені факти.
5. **Як потрібно перевіряти інформацію?**
Потрібно використовувати кілька надійних джерел і порівнювати отримані дані.

С. МОВЛЕННЯ

1. Вивчіть фрази, які допоможуть вам аргументувати свою думку.

Для вчителя: Попросіть студентів у кожній відповіді використати щонайменше одну запропоновану мовленнєву модель та навести аргумент або приклад.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи була інформація про нову політику університету в Канаді достовірною? Чому? У тексті недостатньо інформації, щоб визначити достовірність самої інформації про політику. Основна увага приділяється реакції користувачів та роботі модераторів.

2. Які факти допомагають зрозуміти, що деякі коментарі були образливими або неправдивими? У текстах зазначено, що користувачі залишали образливі й провокативні коментарі, а в іншому випадку поширювали неперевірену інформацію.

3. Як можна аргументовано пояснити, що журналістка мала право публікувати інформацію про політику в охороні природи?

Дані свідчать про те, що журналістка перевірила інформацію за допомогою кількох джерел. Тому її матеріал ґрунтувався на фактах.

4. Чому важливо перевіряти інформацію перед публікацією в соцмережах? Це важливо, оскільки неправдива інформація може швидко поширитися та вплинути на велику кількість людей.

5. Як аргументувати позицію, що закони і правила допомагають зберегти баланс між свободою слова та повагою до інших? Правила дозволяють людям висловлювати свої думки, але водночас обмежують погрози, образи та інші висловлювання, які можуть завдати шкоди.

2. Рольова гра.

Для вчителя:

Дайте студентам 3–5 хвилин на підготовку. Наголосіть, що кожен учасник має навести щонайменше два аргументи та відповісти на позицію співрозмовника.

Можливі аргументи:

1. Журналіст — державний службовець

Журналіст: суспільство має право знати важливу інформацію.

Державний службовець: перед публікацією необхідно переконатися, що інформація є достовірною і не завдасть необґрунтованої шкоди.

2. Блогер — підписник

Блогер: провокаційний контент може привертати увагу до важливих проблем.

Підписник: свобода висловлювання не виправдовує образи та приниження інших.

3. Студент — викладач

Студент: я маю право критикувати рішення університету.

Викладач: критика допустима, якщо вона є аргументованою та не містить образ.

4. Активіст — політик

Активіст: обмеження можуть перетворитися на цензуру.

Політик: певні обмеження необхідні для захисту людей від погроз і мови ворожнечі.

5. Працівник — керівник

Працівник: працівники мають право говорити про проблеми компанії.

Керівник: публічні заяви повинні ґрунтуватися на перевірених фактах.

ЗАМОК IV

Для вчителя:

Попросіть студентів не просто обрати відповідь, а пояснити, чому вона є найпереконливішою.

Правильні відповіді:

1. **В — Я перевірю інформацію в кількох джерелах.**
Популярність повідомлення не є доказом його достовірності.
2. **В — Я наведу приклади і факти.**
Аргумент має спиратися на докази, а не лише на особисте переконання.
3. **В — Проаналізовані дані свідчать про...**
Ця модель демонструє аргументований висновок на основі аналізу інформації.

Код у поточній версії: ВВВ.

Примітка для вчителя:

Доцільно змінити порядок варіантів у двох ситуаціях, щоб правильні відповіді утворювали різні літери та завдання краще виконувало функцію «замка».

Г. ПИСЬМО

Для вчителя: Перед написанням нагадайте студентам про три обов'язкові компоненти: власна позиція, приклад і заклик до відповідальної поведінки.

Можливий варіант відповіді:

Я переконаний / переконана, що інформацію в соціальних мережах потрібно перевіряти перед поширенням. Це важливо, оскільки неправдиві повідомлення можуть дуже швидко стати популярними. Наприклад, інформація про зникнення черепах викликала занепокоєння, хоча ситуація була складнішою. Тому потрібно перевіряти факти в кількох надійних джерелах. Це допомагає уникати поширення неправдивої інформації. Будьмо відповідальними в онлайн-просторі.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Для вчителя:

Перед записом запропонуйте студентам скласти короткий план: вступ → позиція → аргументи → приклад → висновок. Не вимагайте заучування тексту напам'ять.

Можлива структура відповіді:

1. Коротко представити проблему свободи слова в Інтернеті.
2. Пояснити поняття свободи слова.
3. Навести 1–2 аргументи на користь свободи висловлювання.
4. Пояснити необхідність відповідальності та певних меж.
5. Навести приклад із ситуації в Новаленді або власний приклад.
6. Сформулювати висновок.

Можливий висновок:

Отже, свобода слова є важливим правом людини, але вона пов'язана з відповідальністю. Ми можемо висловлювати різні погляди, однак повинні поважати інших і думати про наслідки своїх слів.

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

Для вчителя: Використайте запитання як завершальну рефлексію. Залежно від часу можна обрати одне або два з них.

Можливі відповіді:

1. Чи змінилося ваше ставлення до свободи слова? Так. Я краще розумію, що свобода слова означає не тільки право висловлювати думку, а й відповідальність за наслідки своїх слів.

2. Що важливіше: свобода чи відповідальність? Обидва поняття важливі. Свобода дозволяє людям висловлювати свої погляди, а відповідальність допомагає не завдавати шкоди іншим.

3. Як уникати конфліктів у соцмережах? Потрібно поважати інших користувачів, перевіряти інформацію, уникати образ і спокійно аргументувати свою позицію.

РОЗДІЛ 2

ПРАВДА ЧИ МАНІПУЛЯЦІЯ: ФЕЙКОВІ НОВИНИ ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ знати особливості динаміки дезінформації в академічному середовищі, зокрема способи створення фейкових новин, механізми їх поширення, прийоми верифікації та їхній вплив на довіру до інституцій;
- ✓ розрізняти і ставити іменники в однині та множині
- ✓ розуміти лексику й граматичні структури, пов'язані з академічною доброчесністю, кризовою комунікацією, цифровою верифікацією та формальним інституційним регістром мовлення, зокрема вживання модальних дієслів для вираження припущення щодо минулого.

Уміння та навички:

- ✓ аналізувати й перевіряти автентичність цифрового академічного контенту, застосовуючи критичне мислення та методики фактчекінгу;
- ✓ створювати ефективні багатоплатформні повідомлення кризової комунікації англійською мовою з урахуванням потреб різних стейкхолдерів;

Ставлення:

- ✓ виявляти відповідальність і громадянську свідомість у підтриманні академічної доброчесності та довіри до інституцій;
- ✓ дотримуватися принципів доказового ухвалення рішень і прозорості комунікації.

Цінності:

- ✓ цінувати правду та людську гідність, захищаючи людей від неправдивих звинувачень і репутаційної шкоди;
- ✓ підтримувати демократичні принципи прозорості та справедливості в академічних інституціях.

СЕКЦІЯ А. ЧИТАННЯ, СЛОВНИК ТА АУДІЮВАННЯ: Правда чи маніпуляція

А.1. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст. Скажіть, чи можуть фейкові новини впливати на навчання чи роботу

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам назвати 2–3 ознаки, за якими вони зазвичай визначають, чи можна довіряти новині. Після прочитання порівняйте їхні відповіді з інформацією в тексті.

Орієнтовна відповідь на запитання:

Чи можуть фейкові новини впливати на навчання або роботу? Так. Неправдива інформація може спричиняти непорозуміння, впливати на рішення людей, шкодити репутації людини або організації та знижувати довіру до офіційної інформації.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя:

Після виконання попросіть студентів знайти в тексті інформацію, яка підтверджує їхню відповідь.

Правильні відповіді:

1. Чи є фейкові новини неправдивою інформацією? — **Так.**
2. Чи можна побачити фейкові новини лише в книгах? — **Ні.**
3. Чи створюють фейкові новини інколи для того, щоб впливати на думку людей? — **Так.**
4. Чи можуть фото і відео змінювати, щоб поширювати неправдиву інформацію? — **Так.**
5. Чи допомагає перевірка фактів зрозуміти, де правда, а де фейк? — **Так.**

Пояснення:

1. У тексті фейкові новини визначено як неправдиві новини.
2. Вони поширюються в Інтернеті, соціальних мережах, на сайтах і в медіа.
3. Однією з цілей створення фейкових новин є вплив на думку людей.
4. Фото та відео можуть навмисно змінювати для створення оманливого контенту.
5. Перевірка джерел, доказів та порівняння інформації допомагають визначити її достовірність.

А.П. ЛЕКСИКА

1. З'єднайте ключові терміни з їхніми визначеннями

Для вчителя:

Після перевірки попросіть студентів пояснити своїми словами різницю між поняттями «фейкові новини» та «дезінформація».

Правильні відповіді:

Фейкові новини — В.

Соціальні мережі — А.

Перевірка фактів — D.

Джерело інформації — С.

Дезінформація — Е.

Пояснення:

Зверніть увагу, що дезінформація передбачає навмисне поширення неправдивої інформації з метою ввести людей в оману.

2. Заповніть пропуски відповідним словом/словосполученням зі списку. Слів більше, ніж пропусків.

Список слів: фейкові новини • чутка • перевірка фактів • неправдивий • перевірка • дезінформація • фотофальсифікація • довіра.

Для вчителя: Перед виконанням прочитайте зі студентами всі слова зі списку. Після перевірки попросіть пояснити, які слова не були використані і чому вони не підходять за змістом.

Правильні відповіді:

1. чутка;
2. неправдиву;
3. фотофальсифікацію;
4. перевірку фактів;
5. фейкові новини.

Пояснення:

1. *Чутка* — неперевірена інформація, яка швидко поширюється між людьми.
2. Прикметник *неправдива* узгоджується з іменником *інформація*.
3. *Фотофальсифікація* означає зміну зображення з метою створити хибне враження.
4. *Перевірка фактів* передбачає встановлення достовірності інформації.
5. Фейкові новини можуть впливати на громадську думку.

ЗАМОК І

Для вчителя: Студенти виконують завдання індивідуально або в парах. Після отримання коду попросіть їх пояснити хоча б дві правильні відповіді.

Правильні відповіді:

1. **В — 6.** Фейкові новини можна побачити в Інтернеті, соціальних мережах, на сайтах і в медіа.
2. **С — 3.** Їх можуть створювати, щоб обманути людей або вплинути на їхню думку.
3. **В — 8.** Фото або відео можуть змінювати для поширення неправдивої інформації.
4. **С — 5.** Для протидії фейковим новинам потрібно перевіряти факти та джерела.

Код: 6385.

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Як навчити студентів розпізнавати фейкові новини?». Як ви думаєте, хто повинен зупиняти поширення фейкових новин: соціальні мережі, журналісти чи безпосередньо люди? Чому?

Для вчителя:

Перед прослуховуванням запропонуйте студентам назвати, хто, на їхню думку, найбільше відповідає за протидію фейковим новинам. Після прослуховування поверніться до їхніх відповідей.

Орієнтовна відповідь:

Відповідальність мають поділяти всі учасники інформаційного простору. Соціальні мережі повинні реагувати на неправдивий контент, журналісти — перевіряти інформацію перед публікацією, а користувачі — не поширювати повідомлення, не перевірявши їх.

2. Прослухайте ще раз текст «Як навчити студентів розпізнавати фейкові новини». Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя:

Після другого прослуховування попросіть студентів виправити твердження, на які вони відповіли «Ні».

Правильні відповіді:

Чи легко сьогодні створювати і поширювати інформацію в Інтернеті? — Так.

Чи всім учням легко відрізнити правдиві новини від неправдивих? — Ні.

Чи є контекст важливим для розуміння інформації? — Так.

Чи треба перевіряти інформацію в різних джерелах? — Так.

Чи допомагають ці навички краще розпізнавати фейкові новини? — Так.

Пояснення:

Текст наголошує на п'яти компонентах перевірки інформації: контексті, довірі, структурі, перевірці та порівнянні.

3. Прослухайте текст «Стратегії кризової комунікації для боротьби з неправдивою інформацією».

Для вчителя: Перед прослуховуванням запитайте студентів, що повинна зробити організація, якщо про неї швидко поширюється неправдива інформація. Після прослуховування порівняйте їхні пропозиції зі стратегіями з тексту.

4. Виберіть правильну відповідь - А, В, С або D

Для вчителя:

Після перевірки попросіть студентів сформулювати три основні правила кризової комунікації на основі правильних відповідей.

Правильні відповіді:

В — Швидке поширення неправдивої інформації.

С — Діяти швидко і давати чітку інформацію.

В — «Ми знаємо про ситуацію і перевіряємо її».

С — Своїм працівникам і студентам.

А — Щоб люди не плуталися.

Пояснення:

Ефективна кризова комунікація передбачає швидкість, відкритість, послідовність повідомлень та інформування тих груп, яких ситуація стосується безпосередньо.

ЗАМОК II

Для вчителя: Попросіть студентів після зіставлення термінів пояснити своїми словами кожне поняття.

Правильні відповіді:

1. Верифікація — С.
2. Фабрикація — А.
3. Дезінформація / хибна інформація — В.
4. Поляризація — D.

Пояснення:

- **верифікація** — перевірка точності та правдивості інформації;
- **фабрикація** — створення повністю вигаданого контенту;
- **хибна інформація** — неправильна або неточна інформація, яка може поширюватися незалежно від наміру автора;
- **поляризація** — посилення розбіжностей між різними групами та поглядами.

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

В.І. Прочитайте текст.

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам коротко обговорити власний досвід отримання термінових повідомлень від школи, університету або іншої організації.

Орієнтовні відповіді на запитання перед текстом:

У школі або університеті можуть виникати ситуації, пов'язані зі зміною розкладу, безпекою, неправдивою інформацією або конфліктами. У таких випадках найкраще використовувати офіційні канали зв'язку та надавати чітку, своєчасну й перевірену інформацію.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D:

Для вчителя:

Після перевірки запропонуйте студентам відновити основні етапи кризової комунікації університету.

Правильні відповіді:

1. **В — У соціальних мережах.**
2. **С — План кризової комунікації.**
3. **С — Різні групи людей.**
4. **В — Щоб зупинити чутки і неправдиву інформацію.**
5. **С — Проаналізувати свої дії і покращити роботу.**

Пояснення:

Кризова комунікація охоплює підготовку до можливої кризи, своєчасне інформування різних груп людей та аналіз дій після завершення кризової ситуації.

В.П. ГРАМАТИКА

Заповніть пропуски. Перепишіть виділену частину речення, використовуючи іменник у множині:

Для вчителя:

Перед виконанням коротко повторіть утворення множини іменників та зверніть увагу на зміну закінчень.

Правильні відповіді:

1. На столі лежать **три книги**.
2. У кімнаті є **чотири вікна**.
3. У дворі росте **багато дерев**.
4. У групі навчаються **десять студентів**.
5. На вулиці стоять **дві машини**.

Пояснення:

Зверніть увагу студентів не лише на форму іменника, а й на необхідну зміну форми дієслова там, де цього потребує речення.

Доповніть текст, використовуючи правильну форму слова в дужках.

Для вчителя:

Після виконання попросіть студентів пояснити, чому в кожному випадку використано саме цю форму множини.

Правильні відповіді:

1. **студенти;**
2. **іспити;**
3. **розклади;**
4. **джерелах;**
5. **викладачів.**

Пояснення:

1–3 — форми множини в називному або знахідному відмінку відповідно до структури речення.

4 — місцевий відмінок множини після *в*.

5 — знахідний відмінок множини для назви осіб після дієслова *запитати*.

ЗАМОК III

Для вчителя:

Запропонуйте студентам спочатку виконати завдання без словника, орієнтуючись на контекст.

Правильні відповіді:

1. звинувачення;
2. перевірити;
3. поширення;
4. довіра;
5. створена;
6. відповідальність.

Пояснення:

Кожне слово використовується один раз. Попросіть студентів звернути увагу не лише на значення, а й на граматичну форму, необхідну в реченні.

В.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте подкаст «Медіаграмотність у цифрову епоху». Під час прослуховування подумайте, які чотири важливі частини медіаграмотності були зазначені.

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів припустити, які вміння можуть входити до поняття медіаграмотності. Під час прослуховування вони мають визначити чотири основні складники.

Правильна відповідь:

Чотири складники медіаграмотності:

1. знаходити інформацію в надійних джерелах;
2. аналізувати повідомлення;
3. оцінювати інформацію та її достовірність;
4. відповідально створювати власні повідомлення.

2. Прослухайте подкаст ще раз і виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя:

Після перевірки попросіть студентів навести власний приклад застосування одного зі складників медіаграмотності.

Правильні відповіді:

1. **В — Новини, повідомлення, електронні листи і сайти.**
2. **В — Уміння правильно працювати з інформацією.**
3. **А — Думати, як створене повідомлення.**
4. **С — Знаходити правдиву інформацію і перевіряти факти.**
5. **А — Вона допомагає краще розуміти інформацію.**

3. Прослухайте подкаст «Коли починається криза: перша важлива година відповіді організації» і подумайте, що найважливіше для організації в першу годину кризи?

Для вчителя:

Перед прослуховуванням запитайте студентів, що, на їхню думку, важливіше в першу годину кризи: дати повну інформацію чи швидко повідомити, що ситуація вже перевіряється.

Орієнтовні відповіді:

1. Яка проблема виникла в університеті?

У соціальних мережах почала поширюватися неправдива інформація про іспити.

2. Чому перша година під час кризи є такою важливою?

Тому що інформація поширюється дуже швидко, а люди потребують офіційної реакції організації.

3. Чого люди чекають від університету в такій ситуації?

Вони хочуть знати, що університет знає про проблему і вже почав діяти.

4. Що можуть подумати люди, якщо університет не коментує проблему?

Вони можуть подумати, що університету байдуже або що він щось приховує.

5. Що краще повідомити на початку кризи?

Краще сказати, що університет знає про ситуацію, перевіряє інформацію і повідомить додаткові факти пізніше.

С. МОВЛЕННЯ

Для вчителя: Заохочуйте студентів використовувати інформацію з передісторії та попередніх текстів. Відповідь повинна містити не лише позицію, а й коротке обґрунтування.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи вважаєте ви, що ця інформація є правдивою? Чому? Ні, інформація, ймовірно, є неправдивою, оскільки немає офіційного підтвердження витоку.

2. Які факти допомагають зрозуміти, що це може бути фейк? У скриншотах є теми, яких немає в силабусах, а викладачі підтверджують, що справжні запитання будуть іншими.

3. Що університет повинен зробити одразу в цій ситуації? Університет повинен перевірити інформацію та швидко повідомити студентам, що ситуація вже перевіряється.

4. Що потрібно сказати студентам і викладачам? Потрібно повідомити, що офіційного підтвердження витоку немає, попросити не поширювати неперевірену інформацію та стежити за офіційними повідомленнями.

5. Як університет може зберегти або відновити довіру людей? Університет має діяти швидко, відкрито повідомляти перевірену інформацію та пояснювати свої подальші дії.

Рольова ситуація 1

Для вчителя: Дайте студентам 3–5 хвилин на підготовку. Кожен учасник має висловити свою позицію, навести щонайменше один аргумент і відреагувати на аргумент співрозмовника.

Можливі аргументи:

Рольова ситуація 1. Член Комітету — студент

Член Комітету: скриншоти містять невідповідності, тому їх не можна вважати надійним доказом. Студент: велика кількість людей уже бачила ці скриншоти, тому ситуація викликає недовіру до іспиту.

Рольова ситуація 2. Представник університету — журналіст

Представник університету: університет знає про ситуацію та перевіряє інформацію.

Журналіст: громадськість має право знати, які саме факти вже перевірено і коли буде офіційна відповідь.

Рольова ситуація 3. Викладач — студент

Викладач: немає підтвердження витоку, тому студентам варто готуватися до іспиту за офіційною програмою. Студент: чутки викликають занепокоєння щодо чесності іспиту.

Рольова ситуація 4. Представник студентської ради — член Комітету

Представник студентської ради: навіть коротке офіційне повідомлення потрібно опублікувати негайно. Член Комітету: повідомлення має містити лише перевірену інформацію, тому потрібно уникати поспішних висновків.

Рольова ситуація 5. Працівник пресслужби — проректор

Працівник пресслужби: повідомлення має бути коротким, зрозумілим і заспокоїливим. Проректор: воно також повинно чітко відокремлювати підтверджені факти від інформації, яка ще перевіряється.

ЗАМОК IV

Для вчителя:

Студенти розшифровують три правила кризової комунікації. Після виконання попросить пояснити, чому кожне з них важливе.

Правильні відповіді:

1. **Перевір джерела.**
2. **Говоріть чітко.**
3. **Називайте невпевненість.**

Пояснення:

1. Перед поширенням інформації потрібно перевірити її походження та достовірність.
2. Під час кризи повідомлення мають бути зрозумілими й однозначними.
3. Якщо певні факти ще не встановлені, краще чесно це сказати, ніж подавати припущення як достовірну інформацію.

Код: перші літери правильних фраз — ПГН.

D. ПИСЬМО

Для вчителя: Перед написанням нагадайте студентам, що повідомлення має містити чотири компоненти: короткий опис ситуації, прохання не поширювати чутки, посилання на офіційні джерела та заспокоїливе завершення.

Можливий варіант відповіді:

Шановні студенти! У соціальних мережах поширюються скриншоти з нібито правильними відповідями до іспиту. На цей момент офіційного підтвердження витоку немає, а інформація перевіряється Комітетом з академічної доброчесності. Просимо не поширювати неперевірені повідомлення та користуватися лише офіційними джерелами університету. Додаткову інформацію буде оприлюднено після завершення перевірки. Просимо зберігати спокій і продовжувати підготовку до іспиту.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Електронний лист для студентів

Для вчителя: Перед виконанням роботи запропонуйте студентам визначити структуру листа: звертання → опис ситуації → інформація про перевірку → рекомендації студентам → заспокоїливий висновок. Зверніть увагу на нейтральний і зрозумілий тон повідомлення.

Можливий варіант відповіді:

Шановні студенти!

У студентських чатах поширюються скриншоти з нібито правильними відповідями до майбутніх іспитів. Університет знає про цю ситуацію, і Комітет з академічної доброчесності вже перевіряє цю інформацію.

На цей момент офіційного підтвердження витоку немає. Просимо вас не поширювати неперевірені повідомлення та стежити за офіційними каналами університету.

Університет вживає необхідних заходів, щоб забезпечити чесне проведення іспитів. Додаткову інформацію буде повідомлено після завершення перевірки.

Дякуємо за розуміння та відповідальне ставлення до інформації.

ОБГОВОРЕННЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

Для

вчителя:

Використайте запитання як завершальну рефлексію. За браком часу можна обрати два з трьох запитань.

Орієнтовні відповіді:

1. Як це завдання змінило ваше розуміння своєї ролі у зупиненні неправдивої інформації?

Я зрозумів / зрозуміла, що кожна людина може допомогти зупинити дезінформацію, якщо перевіряє джерела і не поширює неперевірені повідомлення.

2. Що було для вас важче: швидко відповісти чи дати точну інформацію? Чому?

Важче дати точну інформацію, тому що для цього потрібно перевірити факти. Водночас під час кризи важливо не мовчати, а повідомити, що перевірка вже триває.

3. Де ще можна використати ці правила кризової комунікації, крім університету?

Їх можна використовувати в компаніях, державних установах, школах, лікарнях, громадських організаціях та інших установах, які повинні швидко й відповідально інформувати людей.

РОЗДІЛ 3

ПРИЄДНУЙТЕСЬ: ГРОМАДЯНСЬКА АКТИВНІСТЬ ТА УЧАСТЬ МОЛОДІ

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Розуміти ключові поняття «громадська участь», «демократичне суспільство»
- ✓ Володіти граматичними конструкціями для створення власного висловлювання.
- ✓ Ознайомитися з європейськими ініціативами, що підтримують активний громадський рух

Навички:

- ✓ Розробляти та презентувати кампанію активної громадянської позиції, використовуючи українську мову та візуальні засоби
- ✓ Створювати медіапродукти (інфографіку, постер/хештег, 2-хвилинну відеопрезентацію), що мотивують студентів до прояву активної громадянської позиції.
- ✓ Без підготовки вступати в розмову на відомі теми, порівнювати і зіставляти альтернативи; брати участь у дискусії.

Ставлення:

- ✓ Цінувати інклюзивність та колективну відповідальність у громадських проєктах.
- ✓ Проявляти ініціативу у вирішенні локальних проблем та заохочувати студентів до активної участі у громадському житті.
- ✓ Розвивати впевненість під час публічних виступів

Цінності:

- ✓ Відданість демократичним принципам та активній громадській позиції
- ✓ Повага до різних точок зору та конструктивних дебатів
- ✓ Усвідомлення важливості доказової аргументації та прозорого спілкування.

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст

Для вчителя:

Перед читанням запропонуйте студентам назвати причини, через які молоді люди можуть не брати участі у громадському житті. Після читання порівняйте їхні припущення з причинами, зазначеними в тексті.

Орієнтовні відповіді на запитання для обговорення:

1. Чому молодь не хоче займатися громадською діяльністю?

Деякі молоді люди не вірять, що їхній голос може вплинути на рішення. Вони також можуть вважати, що важливі рішення ухвалюються без їхньої участі.

2. Які дії можуть сприяти залученню студентів до громадських проєктів?

Залученню можуть сприяти підтримка старшокурсників, цікаві цифрові кампанії, короткі відео, опитування, челенджі та співпраця з громадськими організаціями.

3. Чи повинні університети зробити громадську активність обов'язковою для студентів?

Можливі різні відповіді. Наприклад: ні, участь має бути добровільною, оскільки громадянська активність передбачає особисту мотивацію. Університет може створювати можливості та заохочувати студентів, але не змушувати їх.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після виконання попросіть студентів знайти в тексті інформацію, яка підтверджує або спростовує кожне твердження.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Більша половина студентів бере участь у студентських виборах у своєму університеті. — **Ні.** У тексті зазначено, що лише близько 10 % студентів залучені до громадянського руху, тому твердження про участь більшості студентів не відповідає змісту тексту.
2. Студенти активні в соціальних мережах, але не беруть активної участі у громадянських заходах. — **Так.** У тексті зазначено, що молодь активно висловлює свою думку в соціальних мережах, хоча її участь у громадянському житті залишається низькою.
3. Адміністрація університету хоче припинити фінансування громадянського проєкту, якщо активність студентів не зросте. — **Так.** У передісторії зазначено, що адміністрація не вважає доцільним фінансувати проєкт, якщо студенти не стануть активнішими.
4. Гельсінський молодіжний кліматичний форум був присвячений покращенню громадського транспорту в Барселоні. — **Ні.** Гельсінський форум стосувався місцевої кліматичної політики, а проблемою міської мобільності займався студентський колектив у Барселоні.
5. Колектив «Творці міста» в Барселоні використовував креативні візуальні матеріали та неформальні заходи для залучення студентів. — **Так.** У тексті зазначено, що учасники використовували ігрові методи, візуальні матеріали та різні форми спільної діяльності.

А.ІІ. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

Для вчителя:

Після перевірки попросіть студентів навести по одному власному прикладу громадянської активності та громадянського руху.

Правильні відповіді:

1. Громадянська активність — **D.**
2. Громадянський рух — **E.**
3. Зобов'язання / обов'язок — **A.**
4. Заклик до дії — **B.**
5. Інформаційно-просвітницька робота — **C.**

Пояснення:

Зверніть увагу на різницю між індивідуальною або груповою *громадянською активністю* та *громадянським рухом*, який передбачає об'єднання людей навколо спільної мети.

2. Заповніть пропуски правильною формою прикметника, узгоджуючи її з іменником за родом, числом і відмінком, використовуючи слова зі списку.

Список слів: громадянська активність, громадський рух, має право, заклик до дії, інформаційно-просвітницька робота, підзвітність, переконлива промова, увага, явка, візуальна кампанія

Для вчителя: Перед виконанням перегляньте зі студентами значення словосполучень зі списку. Після перевірки зверніть увагу на граматичну форму слів у реченні.

Правильні відповіді:

1. Студенти продемонстрували **громадянську активність**.
2. Ініціатива «Чиста річка» розпочалася як **невеликий громадський рух**.
3. Кожен громадянин **має право** голосувати на місцевих виборах.
4. Викладач завершив свою промову потужним **закликом до дії**.
5. Команда старшокурсників планувала щотижневі заходи як частину своєї **інформаційно-просвітницької роботи**.

ЗАМОК І

Для вчителя: Студенти можуть виконувати завдання індивідуально, а потім порівняти код у парах. Попросіть пояснити, на які фрагменти тексту вони спиралися.

Правильні відповіді:

1. **В — 7.** Причиною можливого припинення фінансування є низька участь студентів.
2. **В — 2.** Кількість учасників зросла в Гельсінкі.
3. **Д — 0.** Обов'язкове відвідування не входить до трьох ключових складових успішної громадської участі.
4. **В — 1.** Чітке спонукання аудиторії до конкретної дії — це заклик до дії.

Код: 7201.

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. **Прослухайте «Знайди себе і зміни світ на краще».**

Для вчителя:

Перед прослуховуванням запитайте студентів, чи обов'язково мати великий досвід, щоб почати громадську діяльність. Після прослуховування обговоріть, із чого почала Емма.

Орієнтовна відповідь на запитання:

Що для вас означає громадська активність? Наведіть приклади.

Громадська активність — це участь у діяльності, спрямованій на покращення життя громади або суспільства. Це може бути волонтерство, участь в екологічних акціях, благодійних проєктах, молодіжних радах або інформаційних кампаніях.

2. **Прослухайте текст «Знайди себе і зміни світ на краще» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.**

Для вчителя:

Під час другого прослуховування попросіть студентів звертати увагу на конкретні факти: причину діяльності Емми, кількість учасників, тематику проєкту та її рекомендації.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Емма розпочала громадянську діяльність, тому що не була впевнена у своєму майбутньому та хотіла щось змінити. — **Так.** На початку тексту зазначено, що Емма ще не визначилася з майбутньою професією, але хотіла зробити щось корисне.

2. У першому форумі Емми взяли участь понад 150 учнів і 8 фахівців. — **Так.** У тексті прямо зазначено, що форум привернув увагу понад 150 учасників та 8 фахівців.
3. На регіональному молодіжному саміті Емма порушила проблему цифрової нерівності. — **Ні.** У тексті йдеться про молодіжний саміт, але не зазначено, що він був регіональним.
4. Для підтримки інклюзії Емма організувала заняття з програмування для дівчат і наставництво для учнів з інвалідністю. — **Так.** Саме ці дві ініціативи наведено в тексті як приклади її діяльності.
5. Емма радить чекати ідеального моменту, перш ніж долучатися до громадянського руху. — **Ні.** Навпаки, вона радить починати з малого, робити конкретні кроки та співпрацювати з однодумцями.

3. Прослухайте аудіозапис «Молодіжний громадянський рух? — Ваш посібник з громадянських прав».

Для вчителя: Після прослуховування попросіть студентів назвати щонайменше три сучасні форми молодіжної громадської активності.

Орієнтовні відповіді:

1. Які молодіжні громадські організації є у вашій країні або місті? Можливі відповіді: молодіжні ради, студентські організації, волонтерські об'єднання, екологічні організації, правозахисні та благодійні ініціативи.

2. Які соціальні або політичні проблеми молоді люди мають обговорювати? Наприклад, освіту, екологію, права людини, доступність міського простору, рівні можливості, працевлаштування молоді та розвиток місцевих громад.

4. Виберіть правильну відповідь — А, В, С або D

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів пояснити правильну відповідь одним реченням.

Правильні відповіді:

1. **В — Коли молодь прагне змінити суспільство на краще.** Молодіжний громадянський рух пов'язаний із захистом прав та інтересів молоді й участю у суспільному житті.
2. **У завданні немає повністю правильної відповіді.** У тексті зазначено вік від 14 до 35 років, тоді як такого варіанта серед відповідей немає.
3. **В — Брала участь у маршах і протестах.** У тексті зазначено, що раніше молоді активісти захищали свої права через марші, акції та протести.
4. **С — Їм загрожувала тюрма.** У минулому молоді активісти могли зазнавати насильства або ув'язнення.
5. **С — Протести, соцмережі, волонтерство та освітні заходи.** Усі ці форми молодіжного громадського руху наведені в тексті.

ЗАМОК II

Для вчителя:

Після зіставлення попросіть студентів коротко пояснити кожен термін своїми словами.

Правильні відповіді:

1. Громадянська активність — **С.**
2. «Відтік мізків» — **А.**
3. Громадянський рух — **D.**
4. Розширення прав і можливостей — **В.**

Код: CADB.

Пояснення:

- громадянська активність — дії громадян, спрямовані на вирішення суспільних проблем;
- «відтік мізків» — масова еміграція кваліфікованих фахівців;
- громадянський рух — об'єднання людей навколо спільних суспільних цілей;
- розширення прав і можливостей — створення умов, за яких люди можуть користуватися ресурсами та повноцінно брати участь у житті суспільства.

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст.

Для вчителя: Перед читанням попросіть студентів припустити, які форми громадянської активності є найбільш популярними серед молоді.

Орієнтовні відповіді:

1. Як часто ви обговорюєте політичні чи соціальні питання з друзями або родиною? Наприклад: Я обговорюю такі питання кілька разів на тиждень, особливо коли відбуваються важливі події в нашому місті або країні.

2. Чи є молодь сьогодні більш зацікавленою в активній участі в політичному житті, ніж попереднє покоління? Можливі різні позиції. Наприклад: так, тому що соціальні мережі дають молоді більше можливостей висловлювати свою думку, долучатися до кампаній та швидко організовувати спільні дії.

2. Виберіть правильну відповідь – А, В, С або D.

Для вчителя: Попросіть студентів підкреслити в тексті числові дані, перш ніж відповідати на запитання.

Правильні відповіді:

- 1. В — Середній показник: приблизно двоє з п'яти.** У тексті наведено показник загальної явки 42 %, що приблизно відповідає двом із п'яти виборців.

Примітка для вчителя: Запитання потребує уточнення: у тексті 42 % — це загальна явка виборців, тоді як окремий відсоток явки саме молоді не наведено.

- 2. С — Майже половина молодих людей.** У тексті зазначено, що 47 % молодих людей вважають, що можуть впливати на місцеву політику.
- 3. В — Національному уряду.** У тексті зазначено, що молоді європейці більше довіряють національним урядам, ніж інституціям ЄС.
- 4. D — Майже всі молоді люди часто говорять про політику.** Політичні питання з родиною або друзями обговорюють 85 % молодих людей.
- 5. С — Мало часу.** Серед причин низької участі вказано зайнятість навчанням, роботою та сімейними справами.

В.ІІ. ГРАМАТИКА

1. Вставте на місці пропусків правильні дієслівні форми.

Список слів: ми, я, він, вона, ти.

Для вчителя: Попросіть студентів визначити підмет у кожному реченні та відповідно обрати правильну форму дієслова.

Правильні відповіді:

1. відвідувати;
2. контактують;
3. покращити;
4. підписують;

5. беруть.

Примітка для вчителя: Список слів *ми, я, він, вона, ти* не відповідає змісту цього завдання і його доцільно прибрати.

2. Доповніть речення ОДНИМ словом, похідним від слова в дужках. Зверніть увагу на граматичну форму.

Для вчителя: Під час перевірки зверніть увагу студентів не лише на словотвір, а й на форму слова відповідно до контексту речення.

Правильні відповіді:

1. активність;
2. участь;
3. участі;
4. інституційних;
5. впевненість.

ЗАМОК III

Для вчителя: Перед виконанням коротко повторіть значення слів *повинні, варто, можете* та ступінь обов'язковості, який вони передають.

Правильні відповіді:

1. Ви **повинні** відвідувати засідання, оскільки це ваш обов'язок.
2. Вам **варто** приєднатися до студентської ради — це рекомендація.
3. Ви **можете** волонтерити в громадському центрі — це можливість або вибір.

Код: ПВМ.

В. III. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Хто вчить молодь громадянському обов'язку».

Для вчителя: Перед прослуховуванням запитайте студентів, хто, на їхню думку, найбільше впливає на формування громадянської відповідальності молоді.

Орієнтовні відповіді на запитання:

Які ви маєте обов'язки? Наприклад: дотримуватися правил і законів, відповідально ставитися до навчання, поважати права інших, допомагати своїй громаді.

Чи виконуєте ви свої обов'язки? Наприклад: так, я намагаюся відповідально виконувати свої обов'язки та брати участь у діяльності своєї університетської або місцевої громади.

2. Виберіть правильну відповідь А, В, С, D.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів назвати чотири групи, які, відповідно до тексту, беруть участь у громадянському вихованні молоді.

Правильні відповіді:

1. **В — Хто вчить молодь громадянському обов'язку.** Це основна тема всього тексту.
2. **С — Батьки.** У тексті зазначено, що саме батьки зазвичай першими навчають дітей громадянських обов'язків.
3. **В — Особисті приклади активної громадянської позиції.** Діти навчаються, спостерігаючи, як батьки голосують, допомагають іншим та волонтерять.
4. **А — Через уроки історії та правознавства.** Саме на цих заняттях учні дізнаються про державу, закони, права та обов'язки.
5. **В — Через позакласні заходи та волонтерство.** Такі види діяльності дають можливість отримати практичний досвід громадянської участі.

2. Прослухайте текст «Дерева вишні».

Для вчителя: Після прослуховування попросіть студентів визначити, які результати такої ініціативи є екологічними, а які — соціальними.

Орієнтовні відповіді:

1. Чому участь молоді у висадці дерев можна вважати громадянською активністю? Тому що молоді люди добровільно працюють над покращенням свого міста або села, дбають про довкілля та беруть відповідальність за розвиток громади.

2. Які навички розвиваються у молоді під час спільних екологічних ініціатив? Командна робота, комунікативні навички, відповідальність, уміння співпрацювати та організовувати спільну діяльність.

С. МОВЛЕННЯ

Для вчителя: Попросіть студентів використати в кожній відповіді щонайменше одну з поданих мовленнєвих моделей для аргументації, рекомендації або висновку.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи є участь молоді у висадці дерев проявом громадянської активності? Так. *Наша пропозиція привертає увагу до відповідальності молоді за довкілля. Висадка дерев допомагає громаді й показує, що молоді люди можуть безпосередньо впливати на середовище, у якому живуть.*

2. Які аргументи доводять, що екологічні ініціативи можуть впливати на розвиток громади? По-перше, вони покращують стан довкілля. По-друге, вони об'єднують людей і створюють можливості для співпраці між молоддю, місцевою владою та громадськими організаціями.

3. Як невеликі дії, такі як посадка дерев, сприяють суспільним змінам? *Дехто каже, що одна невелика дія нічого не змінює, але багато невеликих дій створюють помітний результат і формують відповідальне ставлення до громади.*

4. Чому спільна участь молоді у громадських проєктах допомагає формувати відповідальне суспільство? Спільна діяльність навчає людей працювати разом, приймати рішення, допомагати іншим і відповідати за результат.

5. Чому турбота про довкілля є частиною активної громадянської позиції? *Підсумовуючи, громадянська активність передбачає турботу не лише про власні інтереси, а й про добробут усієї громади, частиною якого є безпечне та здорове довкілля.*

Надайте відповіді на запитання, використовуючи наведені вище мовленнєві моделі.

Для вчителя: Дайте студентам 3–5 хвилин на підготовку. Кожен учасник має сформулювати позицію, навести щонайменше два аргументи та відреагувати на аргумент партнера.

Можливі аргументи:

Ситуація 1. Студент — куратор курсу Студент: робота виконана самостійно, тому необхідно додатково перевірити результати системи. Куратор: будь-яке звинувачення має розглядатися відповідно до встановленої процедури та на основі доказів.

Ситуація 2. Громадянин — представник міської ради Громадянин: штраф може бути помилковим, тому я маю право попросити його переглянути. Представник міської ради: правила однакові для всіх, але громадянин має право подати звернення або оскарження.

Ситуація 3. Волонтер правової допомоги — громадянин Волонтер: знання своїх прав допомагає людині правильно діяти в конфліктній ситуації. Громадянин: мені важливо зрозуміти, куди звертатися і які документи потрібно подати.

Ситуація 4. Активіст — державний чиновник Активіст: формально однакові права не завжди означають однаковий доступ до правосуддя. Чиновник: система має діяти відповідно до закону та забезпечувати рівні процедури для всіх.

Ситуація 5. Студент-журналіст — адміністратор Студент-журналіст: суспільство має право отримувати достовірну інформацію про важливі проблеми. Адміністратор: інформацію потрібно ретельно перевірити, щоб необґрунтовані твердження не завдали шкоди.

Примітка для вчителя: Ці рольові ситуації тематично більше пов'язані зі справедливістю, правом та академічною доброчесністю, ніж із основною темою розділу — громадянською активністю молоді. За можливості їх варто узгодити з тематикою розділу.

ЗАМОК IV

Для вчителя: Попросіть студентів обрати найбільш переконливе формулювання в кожній ситуації та пояснити свій вибір.

Правильні відповіді:

1. **В — «Такі ініціативи допомагають покращити довкілля та формують відповідальність громади».** Це твердження містить чітке пояснення суспільної користі громадянської ініціативи.
2. **А — «Активність громадян допомагає вирішувати локальні проблеми та об'єднує людей».** Це формулювання пояснює практичне значення громадянської активності.
3. **А — «Кожен із нас може почати зміни з маленьких дій уже сьогодні».** Це чіткий заклик до дії, який мотивує аудиторію.

Код за літерами відповідей: ВАА.

Примітка для вчителя: Оскільки інструкція передбачає 3-літерний код, цифри біля варіантів відповідей у цьому завданні зайві й можуть бути прибрані.

Г. ПИСЬМО

Завдання. Електронний лист із закликом підтримати кампанію

Для вчителя: Перед написанням запропонуйте студентам визначити чотири складники листа: проблема → пропозиція → переваги → заклик до дії. Нагадайте про необхідність використати наказовий та умовний способи дієслова.

Можливий варіант відповіді:

Тема: Приєднуйтесь — створімо разом новий простір для відпочинку!

Дорогі однокурсники!

Запрошуємо вас підтримати нашу кампанію зі створення нових зон для відпочинку та спілкування на території університету.

Багато студентів проводять у кампусі майже весь день, але нам часто бракує комфортних місць, де можна було б відпочити між заняттями, поспілкуватися або попрацювати разом. Якби в університеті з'явилося більше зелених і зручних зон, студентське життя стало б комфортнішим.

Приєднуйтесь до нашої ініціативи! Поділіться своїми ідеями, візьміть участь в опитуванні та допоможіть визначити, де саме варто створити нові зони.

Якби кожен із нас зробив хоча б один невеликий внесок, ми могли б разом змінити наш університетський простір на краще.

Підтримайте кампанію та запросіть друзів долучитися. Разом ми можемо створити університет, у якому хочеться не лише навчатися, а й проводити час!

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Громадська кампанія зі створення нових зон для відпочинку

Для вчителя: Перед початком роботи розподіліть обов'язки в команді. Запропонуйте студентам визначити проблему, цільову аудиторію, мету кампанії та 2–3 конкретні дії. Під час презентації звертайте увагу на чіткість формулювання проблеми, реалістичність пропозицій і переконливість заклику до дії.

Можливий варіант кампанії:

Назва: «Наш простір — наша справа»

Слоган / хештег: #СтворімоПростірРазом

Проблема: Студентам університету бракує комфортних зон для відпочинку, спілкування та командної роботи.

Мета: Залучити студентів до планування та створення нових університетських зон відпочинку.

Основні дії:

- провести опитування студентів;
- визначити найбільш зручні місця;
- розробити пропозиції щодо облаштування;
- залучити студентську раду та адміністрацію;
- організувати інформаційну кампанію.

Очікуваний результат: Створення зручнішого університетського простору та збільшення участі студентів у житті університетської громади.

Можливий заклик до дії: *Приєднуйтесь до нас! Ваш університет — ваш простір. Кожна ідея і кожна дія мають значення.*

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

Для вчителя: Використайте запитання для підсумкової рефлексії. За браком часу можна запропонувати студентам обрати два запитання.

Орієнтовні відповіді:

1. Які навички ви найбільше розвинули під час створення кампанії? Я розвинув / розвинула навички командної роботи, аргументації, планування та публічного виступу. Вони можуть бути корисними в навчанні, професійній діяльності та громадських проєктах.

2. Як мовленнєві моделі вплинули на підготовку презентації? Вони допомогли логічно структурувати виступ, чіткіше сформулювати аргументи та зробити заклик до дії переконливішим.

3. Чи змінилося ваше розуміння громадянської активності молоді? Так. Я зрозумів / зрозуміла, що громадянська активність — це не лише вибори або політичні акції. Вона може включати волонтерство, екологічні ініціативи, студентські проєкти та діяльність у місцевій громаді.

4. Які складові кампанії ви б доопрацювали або масштабували? Я б розширив / розширила інформаційну кампанію, залучив / залучила більше студентів до опитування та налагодив / налагодила співпрацю з адміністрацією й місцевими організаціями.

РОЗДІЛ 4 МИ ТА ВОНИ (ПРО СТЕРЕОТИПИ, ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА ІНКЛЮЗІЮ)

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Розуміти значення понять «інклюзивності та рівності в академічному середовищі (стереотипи, упередження та уподобання, несправедливе ставлення та дискримінація)»
- ✓ Знати лексику уроку; граматика: дієслово, форми дієслова, відмінкові форми іменників, прикметників; просте і складне речення

Навички:

- ✓ Будувати висловлювання на запропоновану тему; виділяти в потоці мовлення прості відомості, подані в повільному темпі; визначати комунікативну мету тексту; застосовувати стратегії, які полегшують розуміння тексту; складати короткі повідомлення чи стислу доповідь
- ✓ Створювати медіапродукти (інфографіку, постер/хештег, 2-хвилинну відеопрезентацію), що мотивують студентів до прояву активної громадянської позиції

Ставлення:

- ✓ Цінувати колективну відповідальність у громадянських проєктах
- ✓ Проявляти ініціативу у вирішенні локальних проблем та заохочувати студентів до активної участі у громадянському житті
- ✓ Розвивати впевненість під час публічних виступів

Цінності:

- ✓ Відданість демократичним принципам та активній громадській позиції
- ✓ Повага до різних точок зору та конструктивних дебатів
- ✓ Усвідомлення важливості доказової аргументації та прозорого спілкування.

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам назвати 2–3 приклади стереотипів, які можуть виникати на роботі або під час навчання. Наголосіть, що стереотип — це узагальнене уявлення про групу людей, яке не обов'язково відповідає характеристикам конкретної людини.

Орієнтовні запитання для обговорення після читання:

1. Чому стереотипи можуть негативно впливати на працівників? Тому що людину оцінюють не за її реальними здібностями та досягненнями, а на основі загальних уявлень про певну групу. Це може знижувати мотивацію та впевненість у собі.

2. Як організація може протидіяти стереотипам? Керівництво може встановлювати чіткі правила проти дискримінації, забезпечувати рівні можливості, проводити навчання та демонструвати повагу до всіх працівників.

3. Чому інклюзивне середовище корисне для організації? Коли люди відчують повагу та рівне ставлення, вони працюють продуктивніше, активніше пропонують ідеї та краще співпрацюють.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після виконання попросіть студентів знайти в тексті речення або фрагмент, який підтверджує чи спростовує кожне твердження.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Стереотипи та упередження можуть виникати на будь-якому робочому місці. — **Так.** У першому абзаці прямо зазначено, що стереотипи та упередження можуть виникати на будь-якому робочому місці.
2. Стереотипи можуть стосуватися лише віку і статі. — **Ні.** У тексті згадуються також зовнішність, мова, релігія, освіта, раса, інвалідність, сексуальна орієнтація та культурні відмінності.
3. Вікові стереотипи впливають лише на працівників старшого віку. — **Ні.** У тексті наведено приклади стереотипів як щодо молодших працівників, яких вважають недосвідченими, так і щодо старших, яких можуть вважати неготовими до змін.
4. Коли працівники відчують, що їх цінують і поважають, вони працюють із більшою віддачею. — **Так.** У тексті прямо зазначено, що повага й визнання позитивно впливають на мотивацію та продуктивність працівників.
5. Подолання стереотипів повинно починатися з відділу кадрів. — **Ні.** У тексті зазначено, що подолання стереотипів має починатися з керівництва організації.

А.П. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів пояснити різницю між поняттями *стереотип*, *упередження* та *дискримінація*.

Правильні відповіді:

1. Стереотип — **Е**.
2. Несвідоме упередження — **А**.
3. Інклюзія — **В**.
4. Рівність прав і можливостей — **С**.
5. Дискримінація — **Д**.

Пояснення:

- **стереотип** — узагальнене уявлення про певну групу людей;
- **несвідоме упередження** — автоматичне судження або ставлення, якого людина може не усвідомлювати;
- **інклюзія** — створення середовища, у якому всі люди відчують повагу й залученість;
- **рівність прав і можливостей** — забезпечення справедливого доступу до можливостей;
- **дискримінація** — несправедливе ставлення до людини через певну ознаку.

2. Заповніть пропуски словом/словосполученням зі списку.

Список слів: стереотипи • упередження • творчість • надавати перевагу • негативні рішення • інновація та творчість • працівників • можливості • низька мотивація • припущення • звертати увагу • погано почувати себе на робочому місці

Для вчителя: Перед виконанням прочитайте зі студентами слова та словосполучення зі списку. Після перевірки попросіть пояснити значення використаних одиниць у контексті речень.

Правильні відповіді:

1. **Стереотипи / упередження** можуть впливати на рішення людей.
2. Під час співбесіди менеджер може **надавати перевагу** людям, які схожі на нього.
3. На роботі працівники можуть **погано почувати себе на робочому місці**, якщо їхню роботу не цінують.
4. Через стереотипи деяких **працівників** не підвищують.
5. **Низька мотивація** шкодить роботі команди.

Примітка для вчителя: У першому реченні можливі два семантично прийнятні варіанти — «стереотипи» та «упередження».

ЗАМОК І

Для вчителя: Запропонуйте студентам виконати завдання індивідуально, а потім порівняти відповіді в парах. Після визначення коду попросіть пояснити кожен вибір.

Правильні відповіді:

1. **В — 5. Інституційному рівні.** Саме організація через правила, політику та діяльність керівництва може системно протидіяти упередженням.
2. **В — 7. Розвиток креативності.** Розвиток креативності є позитивним результатом різноманітного та інклюзивного середовища, а не наслідком ігнорування стереотипів.
3. **В — 9. Упереджене судження щодо групи людей.** Стереотип є узагальненим уявленням про групу, а не оцінкою реальних здібностей конкретної людини.
4. **С — 5. Вони враховують думки різних людей.** Інклюзивні організації залучають різні точки зору та створюють рівні можливості для участі.

Код: 5795.

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Усвідомлення упередженості: відмінності між стереотипами, дискримінацією та гнобленням».

Для вчителя: Перед прослуховуванням напишіть на дошці чотири поняття: *стереотип, упередження, дискримінація, гноблення*. Запропонуйте студентам спрогнозувати, чим вони відрізняються. Після прослуховування уточніть визначення.

Орієнтовна відповідь на запитання для обговорення:

Що можна включити до «карти про себе»? Наприклад: вік, місце проживання, професію або навчання, інтереси, мови, хобі, родину, культурний досвід.

Які стереотипи можуть існувати щодо людини? Наприклад, стереотипи можуть бути пов'язані з віком, професією, походженням або стилем життя. Вони не завжди відповідають реальним рисам конкретної людини.

Для вчителя: Не вимагайте від студентів розкривати особисту інформацію, яку вони не бажають обговорювати. За потреби вони можуть описати вигаданого персонажа.

2. Прослушайте текст «Усвідомлення упередженості: відмінності між стереотипами, дискримінацією та гнобленням» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Під час другого прослуховування попросіть студентів звертати увагу на ключову відмінність: стереотип — думка, упередження — ставлення, дискримінація — дія, гноблення — систематичний або насильницький вплив.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Автор асоціює стереотипи з роботою нашого мислення. — **Так.** Стереотип у тексті подано як спрощену думку або уявлення про групу людей.
2. Упередження — це негативне ставлення до певної групи людей. — **Так.** У тексті упередження визначено як часто негативну думку або ставлення, сформоване наперед.
3. Дискримінація проявляється лише у думках людини, а не в діях. — **Ні.** У тексті дискримінація описується саме як нерівне ставлення або обмеження прав, тобто як дія.
4. Гноблення може виникати через систематичні утиски та нерівність. — **Так.** Гноблення визначено як утиски, пригнічення прав і свобод та несправедливе обмеження можливостей.
5. Відмова прийняти людину на роботу через її релігійні переконання є прикладом дискримінації. — **Так.** Нерівне ставлення до людини через її релігію є одним із прикладів дискримінації.

3. Прослушайте аудіозапис.

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів визначити, за якими ознаками люди можуть стикатися з дискримінацією. Після прослуховування порівняйте їхні припущення з п'ятьма історіями.

Орієнтовна відповідь на відкрите запитання:

Чи знаєте ви про випадки дискримінації в університеті? Можлива відповідь: я чув / чула про ситуації, коли людину недооцінювали через її вік, походження, стать або мовні особливості. У таких випадках важливо не робити висновків на основі стереотипів і оцінювати людину за її реальними діями та здібностями.

Для вчителя: Не вимагайте від студентів розповідати про власний травматичний досвід. Можна дозволити використовувати вигадані або загальновідомі приклади.

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів назвати, яка саме інформація з аудіотексту допомогла їм обрати правильний варіант.

Правильні відповіді:

1. **С — Чіма.** Чіма є студенткою з Великої Британії, яка приїхала на навчання з Нігерії.
2. **В — Етнічне або національне походження.** Цей тип дискримінації пов'язаний із походженням людини або її належністю до певної національної чи етнічної групи.
3. **С — Статтю та гендерною ідентичністю.** Якщо людину оцінюють або обмежують через стать чи гендер, це є відповідним видом дискримінації.
4. **В — Інвалідністю.** Обмеження людини через фізичні або психологічні особливості може бути дискримінацією за ознакою інвалідності.

5. **А — Професією.** У тексті асистентку викладача недооцінювали саме через її професійний статус.

ЗАМОК II

Для вчителя: Перед виконанням нагадайте студентам підсумкову формулу з аудіотексту: *стереотип — думка; упередження — ставлення; дискримінація — дія; гноблення — утиск.*

Правильні відповіді:

1. Голова — **С. Стереотип.** Стереотип пов'язаний із думкою та способом мислення.
2. Серце — **Д. Упередження.** Упередження асоціюється зі ставленням або емоційним сприйняттям.
3. Руки — **В. Дискримінація.** Дискримінація проявляється у конкретних діях.
4. Багато рук — **А. Утиск.** Утиск може мати ширший або систематичний характер.

Код: CDВА.

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

I. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст «Різноманітність, рівність, інклюзія».

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам пояснити своїми словами різницю між різноманітністю, рівністю та інклюзією. Після прочитання уточніть ці поняття за текстом.

Орієнтовна відповідь:

Чому політика інклюзії важлива як на робочому місці, так і в університеті?
Вона допомагає забезпечити рівний доступ до можливостей і ресурсів, зменшує випадки дискримінації та створює середовище, у якому люди можуть повноцінно навчатися або працювати незалежно від своїх особливостей.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів сформулювати головну ідею тексту одним реченням.

Правильні відповіді:

1. **С — РРІ є важливими для справедливої, ефективної та інклюзивної освіти.** Саме взаємозв'язок різноманітності, рівності та інклюзії є центральною темою тексту.
2. **С — Забезпечення справедливого доступу до ресурсів університету.** У тексті рівність пов'язана зі справедливим доступом до навчальних можливостей і ресурсів.
3. **С — Збільшення кількості нових і креативних ідей.** У тексті зазначено, що різноманітні групи генерують більше креативних ідей.
4. **С — Наставництво, фінансова допомога та інклюзивне навчання.** Фінансова й освітня підтримка допомагає студентам із менш сприятливими можливостями.
5. **D — Виховання розумних і відповідальних людей.** На початку тексту університети описано не лише як місця навчання, а як середовище, де готують майбутніх лідерів.

В.ІІ. ГРАМАТИКА

1. Вставте на місці пропусків правильні дієслівні форми.

Список слів: яких, які, де, яка, коли

Для вчителя: Перед виконанням повторіть зі студентами функції сполучних слів *яка, де, які, коли, яких* у складних реченнях.

Правильні відповіді:

1. **яка;**
2. **де;**
3. **які;**
4. **коли;**
5. **яких.**

Пояснення:

1. *Школа, яка вітає...* — займенник узгоджується з іменником *школа*.
2. *У класах, де...* — слово *де* вказує на місце.
3. *Вчителі, які...* — займенник узгоджується з множиною *вчителі*.
4. *Є моменти, коли...* — слово *коли* вказує на час або ситуацію.
5. *Програми, у яких...* — форма *яких* вживається після прийменника *у*.

2. Доповніть речення **ОДНИМ** словом, похідним від слова в дужках. Зверніть увагу на граматичну форму.

Для вчителя: Під час перевірки попросіть студентів визначити, яка граматична форма необхідна в кожному реченні.

Правильні відповіді:

1. **підготовки;**
2. **фінансування;**
3. **комфортно;**
4. **колективу;**
5. **інклюзивної.**

Пояснення:

1. Після *вимагає* вживається родовий відмінок — *підготовки*.
2. Після *бракує* — родовий відмінок — *фінансування*.
3. Після *відчували себе* потрібен прислівник — *комфортно*.
4. Після *частиною* залежне слово вживається у родовому відмінку — *колективу*.
5. Прикметник узгоджується з іменником *освіти* — *інклюзивної освіти*.

ЗАМОК III

Для вчителя: Перед виконанням попросіть студентів визначити, до якого слова в головній частині речення належить пропуск.

Правильні відповіді:

1. Освітня, **які** виступають за інклюзивну освіту...
2. Інклюзивна політика, впровадження **якої** може зустріти опір...
3. Досі є класи, **де** учні з інвалідністю маргіналізовані...

Код: ЯЯД.

В. III. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст про «Випадки дискримінації в університеті».

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів спрогнозувати, до кого може звернутися студент у разі дискримінації. Після прослуховування відновіть послідовність можливих дій.

Орієнтовна відповідь на запитання:

Чи можливий світ без дискримінації? Повністю усунути всі упередження складно, але суспільство може значно зменшити прояви дискримінації через освіту, чіткі правила, рівне ставлення та ефективні процедури захисту прав.

2. Виберіть правильну відповідь.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів коротко відтворити алгоритм дій людини, яка зіткнулася з дискримінацією.

Правильні відповіді:

1. **С — До декана, керівника програми або завідувача кафедри.** У тексті зазначено, що спочатку студент має звернутися до безпосереднього керівника або відповідальної особи.
2. **В — Вислуховує всі сторони та шукає шляхи вирішення проблеми.** Неформальний процес передбачає обговорення ситуації та пошук рішення.
3. **С — Секретар.** Якщо неформальне вирішення не допомагає, студент може перейти до формальної процедури та звернутися до академічного секретаря.
4. **С — Розглядає скаргу відповідно до встановлених процедур.** Офіційна скарга розглядається відповідно до визначених правил.
5. **С — Зосереджується на вирішенні проблеми без офіційного розслідування.** Якщо всі сторони погоджуються на примирення, проблему намагаються вирішити без формального розслідування.

3. Прослухайте текст «Стереотипи в готелі».

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів назвати можливі стереотипи, пов'язані з віком, професією або культурою. Після прослуховування обговоріть, як такі стереотипи можуть впливати на якість сервісу.

Орієнтовні відповіді:

1. **Які види стереотипів можуть виникати у готельному бізнесі?** Можуть виникати стереотипи, пов'язані з віком, національністю, культурою, професією, соціальним статусом або стилем подорожей. Наприклад, персонал може очікувати, що молоді гості будуть шумними, а бізнес-туристи — надто вимогливими.

2. **Чому подолання стереотипів важливе для якості сервісу та іміджу готелю?** Стереотипи можуть спричинити несправедливе ставлення та помилки в комунікації. Індивідуальний підхід допомагає краще розуміти потреби гостей, покращує якість обслуговування та зміцнює довіру до готелю.

С. МОВЛЕННЯ

Відповіді з використанням мовленнєвих моделей

Для вчителя: Попросіть студентів у кожній відповіді використати щонайменше дві мовленнєві моделі: одну для структурування думки та одну для прикладу, протиставлення або висновку.

Орієнтовні відповіді:

1. **Які заходи може вжити керівництво університету, щоб зменшити негативний вплив стереотипів?** *По-перше*, університет може запровадити чіткі правила проти дискримінації. *Крім того*, важливо проводити навчання з питань інклюзії та міжкультурної комунікації. *Підсумовуючи*, керівництво має створити середовище, у якому всі студенти та працівники відчувають повагу.

2. **Як ви розумієте термін «неусвідомлена упередженість»?** *Для початку*, це автоматичне ставлення або оцінка, якої людина може не усвідомлювати. *Наприклад*, роботодавець може несвідомо віддавати перевагу кандидату, схожому на нього за досвідом або походженням.

3. Якими можуть бути наслідки ігнорування упередженості? *По-перше*, люди можуть відчувати несправедливе ставлення. *Крім того*, це може знижувати мотивацію та провокувати конфлікти. *Отже*, ігнорування упередженості негативно впливає і на людину, і на всю організацію.

Рольова гра.

Для вчителя: Дайте студентам 3–5 хвилин на підготовку. Кожен учасник має сформулювати позицію, навести щонайменше два аргументи та відреагувати на аргумент співрозмовника.

Можливі аргументи:

Ситуація 1. Гість — менеджер готелю. Гість: ставлення персоналу може бути пов'язане зі стереотипними очікуваннями щодо моєї національності. Менеджер: ситуацію потрібно об'єктивно перевірити та з'ясувати конкретні факти, а не робити поспішні висновки.

Ситуація 2. Працівник — тренер із міжкультурної комунікації. Працівник: попередній досвід іноді допомагає швидше орієнтуватися в ситуації. Тренер: узагальнення не можна автоматично застосовувати до конкретної людини, оскільки кожен гість має індивідуальні потреби.

Ситуація 3. Турист — працівник рецепції. Турист: оцінювати мою поведінку лише через вік або стиль подорожей несправедливо. Працівник: попередній досвід може впливати на очікування, але персонал має перевіряти свої припущення.

Ситуація 4. HR-менеджер — власник готелю. HR-менеджер: кандидата потрібно оцінювати за компетентністю та досвідом, а не за віком, статтю чи походженням. Власник: очікування клієнтів можуть впливати на бізнес, але кадрові рішення все одно мають бути професійними та недискримінаційними.

Ситуація 5. Студент-практикант — досвідчений працівник. Студент: стереотипи можуть призводити до неправильних рішень і нерівного ставлення. Працівник: узагальнення іноді здаються зручними, але вони не повинні замінювати оцінку конкретної ситуації.

ЗАМОК IV

Для вчителя: Студенти розшифровують три фрази, а потім записують першу літеру кожної правильної відповіді.

Правильні відповіді:

1. Просвітницька кампанія.
2. Впровадження інклюзії.
3. Діалог та підтримка.

Код: ПВД.

Пояснення: Усі три заходи можуть бути складниками університетської політики інклюзії: підвищення обізнаності, практичне впровадження інклюзивних принципів та підтримка відкритої комунікації.

Г. ПИСЬМО

Завдання. Лист до студентської ради

Для вчителя: Перед написанням запропонуйте студентам визначити структуру листа: причина звернення → проблема → пропозиція → очікуваний результат. Заохочуйте використовувати нейтральний і конструктивний тон.

Можливий варіант відповіді:

Шановні представники студентської ради!

Я хотів / хотіла б запропонувати кілька ідей щодо покращення інклюзивності в нашому університеті.

На мою думку, важливо не лише мати правила проти дискримінації, а й регулярно пояснювати студентам, як вони працюють. Було б корисно проводити короткі інформаційні зустрічі та тренінги, присвячені стереотипам, упередженням і поважній комунікації.

Також пропоную створити зрозумілий механізм, за допомогою якого студенти могли б повідомляти про випадки несправедливого ставлення та отримувати підтримку. Студентська рада могла б брати участь у розробленні таких ініціатив разом з адміністрацією університету.

На мою думку, ці кроки допоможуть створити безпечніше й відкритіше освітнє середовище, у якому кожен студент почуватиметься повноправним членом університетської спільноти.

Дякую за увагу до цієї пропозиції.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Коротка доповідь про освітнє середовище

Для вчителя: Перед виконанням запропонуйте студентам структурувати доповідь за схемою: коротка характеристика освітнього середовища → приклади проблемних ситуацій → аналіз причин → можливі рішення → висновок.

Не вимагайте від студентів описувати реальні випадки дискримінації або булінгу, якщо вони не бажають ділитися особистим досвідом. Дозвольте використовувати анонімізовані, вигадані або типові ситуації.

Можлива структура відповіді:

1. Вступ Коротко описати освітнє середовище та пояснити, чому рівність та інклюзія є важливими.

2. Ситуація 1 Наприклад, студента не залучають до групової роботи через недостатнє володіння мовою. **Ознака:** мовні або культурні відмінності. **Рішення:** розподіляти ролі справедливо, підтримувати командну роботу та уникати упереджених оцінок.

3. Ситуація 2 Наприклад, ідеї молодшого за віком студента постійно ігнорують. **Ознака:** вік. **Рішення:** оцінювати пропозиції за змістом, а не за віком автора.

4. Ситуація 3 Наприклад, студент не може повноцінно користуватися певним навчальним простором через фізичну недоступність. **Ознака:** інвалідність / особливі потреби. **Рішення:** покращити фізичну доступність і забезпечити необхідні адаптації.

5. Висновок Інклюзивне освітнє середовище створюється тоді, коли всі учасники мають рівні можливості, можуть повідомляти про проблеми та відчують повагу до своєї індивідуальності.

Примітка для вчителя: Формулювання «до 2500 слів» для короткої доповіді є занадто великим для цього типу завдання. Доцільно перевірити, чи не малося на увазі 250–300 слів.

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

Для вчителя: Використайте запитання як завершальну рефлексію. Студенти можуть відповідати усно в парах або коротко письмово.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи можна неправильно застосовувати політику інклюзії? Так. Якщо правила застосовуються формально, непослідовно або без урахування реальних потреб людей,

вони можуть не досягати своєї мети. Тому важливо регулярно оцінювати ефективність політики.

2. Які основні результати політики РРІ для університету та студентів? Політика РРІ може забезпечити справедливий доступ до освіти, зменшити дискримінацію, покращити психологічний комфорт студентів та сприяти появі різноманітних ідей.

3. Які навички потрібні для розвитку демократичної культури? Потрібні критичне мислення, вміння слухати інших, повага до різних поглядів, аргументована комунікація, співпраця та готовність відповідально реагувати на несправедливість.

РОЗДІЛ 5 ВЛАДА ТА ПРОТЕСТ (ПРО ДЕМОКРАТІЮ, АКТИВІЗМ ТА ІНАКОМИСЛЕННЯ)

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Володіння мовою та комунікацією у сферах політики, протестів, демократії та активної громадянської позиції
- ✓ Знання про світ: політика, право, права людини, медіа

Навички:

- ✓ Виокремлювати конкретні відомості, що містяться в усному висловлюванні
- ✓ Знаходити головні тези, основні положення, відомості
- ✓ Писати тексти на запропоновану тему
- ✓ Висловлювати власну точку зору
- ✓ Навички співпраці та навички вирішення конфліктів

Ставлення:

- ✓ Повага
- ✓ Громадянська свідомість
- ✓ Впевненість у досягненні цілей

Цінності:

- ✓ Визнання людської гідності та прав людини
- ✓ Повага до демократичних цінностей справедливості, рівності та законності

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам назвати способи, якими громадяни можуть впливати на рішення влади, крім участі у виборах. Після прочитання порівняйте їхні пропозиції з прикладами з тексту.

Орієнтовні відповіді на запитання:

1. Чи є в демократичних країнах ефективні способи впливу на політичні рішення влади? Так. Громадяни можуть голосувати, брати участь у мирних протестах і громадських обговореннях, подавати петиції, долучатися до громадських організацій та відкрито висловлювати свої погляди.

2. Чи законними є обмеження влади щодо публічних протестів? Обмеження можуть бути виправданими, якщо вони необхідні для забезпечення безпеки та дотримання закону. Водночас вони не повинні безпідставно позбавляти громадян права на мирні зібрання та висловлення своєї позиції.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після виконання попросіть студентів знайти у тексті інформацію, яка підтверджує або спростовує кожне твердження.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Демократія — це тільки голосування. — **Ні.** У тексті наголошено, що демократія не обмежується виборами, а включає також протести, страйки, громадські зібрання та інші форми участі.
2. Протест — це загроза демократії. — **Ні.** У тексті протест представлено як один зі способів висловити незгоду та домагатися суспільних змін.
3. Демократія пасивна і людям не потрібно брати участь у протестах. — **Ні.** Сильна демократія передбачає активну участь громадян у суспільному житті.
4. Історія показує, що права в демократії здобувалися мирно, без боротьби. — **Ні.** У тексті зазначено, що такі права, як виборче право жінок або покращення умов праці, часто були результатом тривалої боротьби.
5. В авторитарних країнах можливе голосування, але протести можуть бути заборонені або обмежені. — **Так.** У тексті пояснюється, що формальна можливість голосувати не гарантує повноцінної демократії, якщо свобода висловлювань і протестів обмежена.

А.П. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

Для вчителя: Після зіставлення попросіть студентів скласти по одному реченню з поняттями *інакомислення, переговорна сила, легітимний*.

Правильні відповіді:

1. Незгода, опір, протест — **В. Інакомислення.**
2. Переговорна сила — **А. Здатність впливати на результат переговорів і домагатися кращих умов.**
3. Легітимний — **С. Дозволений за законом.**
4. Життєздатність демократії — **Е. Демократія працює й залишається активною.**

Примітка для вчителя: Для пункту 2. «Ставати жорстоким» серед поданих визначень немає відповідного варіанта. Завдання потребує виправлення. Визначення **D** також не відповідає цьому терміну.

2. Заповніть пропуски словом/словосполученням зі списку.

Список слів: репресії, заборони, насилля, протести, зібрати

Для вчителя: Перед виконанням коротко повторіть значення слів зі списку. Попросіть студентів звертати увагу на граматичну форму слова в реченні.

Правильні відповіді:

1. Часто уряд реагує на протести через **репресії**.
2. Це може призвести до **заборони** протестів.
3. Іноді уряд застосовує **насилля**.
4. Якщо заборонити **протести**, люди менше довірятимуть владі.
5. Громадські активісти можуть **зібрати** багато людей.

ЗАМОК І

Для вчителя: Студенти виконують завдання самостійно або в парах. Після отримання коду попросіть їх пояснити, як кожна відповідь пов'язана з демократичними принципами.

Правильні відповіді:

1. **В — 2. Можливість громадян вільно висловлювати свою думку.** Свобода висловлення поглядів є однією з ключових ознак демократичного суспільства.
2. **В — 9. Участь громадян у захисті прав та впливі на рішення влади.** Громадянський активізм передбачає активну, а не пасивну участь.

3. **В — 4. Право людей мати та висловлювати альтернативні погляди.**
Інакомислення означає можливість не погоджуватися з позицією влади або більшості.
4. **А — 1. Мирні зібрання та публічні акції.** Мирний протест є демократичною формою громадянської участі.
Код: 2941.

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте «Хвиля протестів проти змін клімату».

Для вчителя: Перед прослуховуванням запитайте студентів, які причини можуть спонукати людей виходити на страйки або демонстрації. Після прослуховування визначте разом головну мету кліматичних протестів.

Орієнтовні відповіді:

1. Чому виникають страйки? Страйки виникають, коли люди хочуть привернути увагу до проблеми, висловити незгоду або змусити владу чи організацію реагувати на їхні вимоги.

2. Чи можуть зміни клімату змусити людей виходити на протести? Так. Якщо люди вважають, що влада недостатньо реагує на екологічні проблеми, вони можуть використовувати мирні протести, щоб привернути увагу до кліматичної політики.

2. Прослухайте аудіо «Хвиля протестів проти змін клімату» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Під час другого прослуховування попросіть студентів звертати увагу на країни, форми протесту та причини участі активістів.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Люди виходили на страйки, щоб привернути увагу суспільства та уряду до проблем зміни клімату. — **Так.** Основною вимогою демонстрантів були конкретні дії влади щодо захисту природи та боротьби зі змінами клімату.
2. Протести в Окленді були пов'язані з екологічними проблемами та занепокоєнням щодо майбутнього довкілля. — **Так.** В Окленді учасники протестували через підвищення рівня моря.
3. Протестувальники біля порту в Окленді організували мирну акцію громадянського спротиву. — **Так.** Вони використали рятувальні жилети, надувні човни та створили живий ланцюг, щоб привернути увагу до проблеми.
4. Один із протестувальників висловив розчарування рішеннями попередніх поколінь щодо екологічної політики. — **Так, за змістом тексту.** В аудіотексті зазначено, що активісти вважали, що попереднє покоління зробило недостатньо для захисту природи.
5. Грета Тунберг підтримала кліматичні страйки через соціальні мережі. — **Так.** У тексті зазначено, що вона підтримала страйки, опублікувавши повідомлення у Twitter.

3. Прослухайте аудіозапис «Демократичне право».

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів спрогнозувати, які аргументи можуть використовувати мешканці міста проти великого інфраструктурного проєкту.

Орієнтовні відповіді:

1. Чому мешканці Редфорда протестували проти будівництва нової автомагістралі? Вони боялися шуму, забруднення, збільшення кількості великих

вантажівок та небезпеки для дітей. Вони також хотіли, щоб влада обговорювала рішення з місцевою громадою.

2. Яку альтернативу новій автомагістралі пропонує один із протестувальників? У поданому тексті альтернативний транспортний проєкт прямо не названо. З тексту відомо лише, що протестувальники хочуть зупинити будівництво та провести діалог із владою.

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

Для вчителя: Після другого прослуховування запропонуйте студентам обрати правильну відповідь. Під час перевірки попросіть коротко пояснити свій вибір, спираючись на інформацію з аудіотексту.

Правильні відповіді та пояснення:

1. **В — Відмовилися прийняти план.** Жителі Редфорда виступили проти плану будівництва нового шосе та організували протест.
2. **С — Їм подобається жити в тихій сільській місцевості.** Мешканці хотіли зберегти спокійне середовище та не допустити збільшення шуму, забруднення й інтенсивного руху транспорту.
3. **С — Не було жодних арештів.** Протест мав мирний характер, і поліція не повідомляла про арешти його учасників.
4. **С — Вирости на парковці.** Один із протестувальників наголошував, що не хоче, щоб його син зростав у середовищі, де міський простір перетворюється на дороги та парковки.
5. **В — Відкрити залізницю, щоб місто мало добре сполучення.** Протестувальники пропонували розвивати залізничне сполучення як альтернативу будівництву нового шосе.

ЗАМОК II

Для вчителя: Запропонуйте студентам спочатку виконати завдання без банку слів, а потім перевірити себе.

Правильні відповіді:

1. Люди вийшли на вулиці, щоб висловити свій **протест** проти нового шосе.
2. Демократія передбачає, що **влада** має враховувати думку громадян.
3. Протестувальники вимагають **діалогу** з місцевою владою.
4. Активісти захищають інтереси своєї **громади**.
5. У демократичному суспільстві кожен має **право** на мирний протест.

Код: ПВДГП.

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

I. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст «Влада, протести, демократія, громадський рух».

Для вчителя: Перед читанням попросіть студентів пояснити різницю між одноразовим протестом і тривалим громадянським рухом. Після читання поверніться до їхніх припущень.

Орієнтовна відповідь:

Чи можуть протести зробити життя людей кращим? Чи завжди вони мають позитивні наслідки? Протести можуть привертати увагу до важливих проблем і сприяти суспільним змінам. Водночас результат залежить від форми протесту, реакції влади та

готовності сторін до діалогу. Якщо протест стає насильницьким, він може спричинити негативні наслідки.

2. Виберіть правильну відповідь – А, В, С або D.

Для вчителя: Після виконання попросіть студентів назвати речення або фрагмент тексту, на якому ґрунтується їхня відповідь.

Правильні відповіді, що підтверджуються текстом:

1. **В** — Висловлювати іншу думку і ставити питання владі. У тексті протест визначено як спосіб публічно висловити незгоду.
2. **С** — Дозволяє людям висловити свої почуття. Метафора «запобіжного клапана» показує, що протест дає змогу людям висловити накопичене невдоволення.

Питання, які потребують доопрацювання:

2. Варіант **D** — рух за громадянські права в США і протести проти апартеїду є логічними.
3. Варіант **A** — це довга робота змін у суспільстві задуманий як правильний.
4. Варіант **B** — їм загрожує тюрма підтверджується цим текстом.

В.П. ГРАМАТИКА

1. Вставте слова зі списку слів у пропуски.

Список слів: можуть, не можуть, мають, не мають, не повинні, повинні.

Для вчителя: Перед виконанням повторіть значення форм *можуть, повинні, не повинні*. Зверніть увагу на різницю між можливістю, правом і обов'язком.

Правильні відповіді:

1. Люди **можуть** вільно висловлювати свою думку та брати участь у протестах.
2. Є речі, які протестувальники **не повинні** робити.
3. Демонстрації **повинні** бути мирними.
4. Насильство та руйнування майна **не повинні** бути частиною протесту.
5. Уряди **можуть** робити кроки, щоб зупинити безлад.
6. Вони **не повинні** порушувати права людей на висловлення своєї думки.

2. Доповніть речення **ОДНИМ** словом, похідним від слова в дужках. Зверніть увагу на граматичну форму.

Для вчителя: Під час перевірки попросіть студентів пояснити, яка граматична форма потрібна після кожного слова або конструкції.

Правильні відповіді:

1. почуття **несправедливості**;
2. можуть виникнути **протести**;
3. **інноваційні** методи;
4. щоб залучити якомога більше людей;
5. деякі **критики**;
6. до **позитивних** змін.

ЗАМОК III

Для вчителя: Запропонуйте студентам спочатку виконати завдання без банку слів, а потім перевірити себе.

Правильні відповіді:

1. Люди вийшли на вулиці, щоб висловити свій **протест** проти нового шосе.
2. Демократія передбачає, що **влада** має враховувати думку громадян.
3. Протестувальники вимагають **діалогу** з місцевою владою.
4. Активісти захищають інтереси своєї **громади**.

5. У демократичному суспільстві кожен має **право** на мирний протест.
Код: ПВДГП.

В. ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Страйк співробітників університету».

Для вчителя: Перед прослуховуванням запитайте студентів, які причини можуть спонукати працівників університету до страйку.

Орієнтовні відповіді:

1. **Що викликало страйк?** Працівники були незадоволені низьким рівнем оплати праці й вимагали підвищення зарплати на 8 %.

2. **Чи можна було обійтися без страйку?** Можливо, якби сторони раніше розпочали ефективні переговори й знайшли компроміс. Водночас працівники могли вважати страйк необхідним способом привернути увагу керівництва до проблеми.

2. Виберіть правильну відповідь.

Для вчителя: Попросіть студентів звертати увагу на числові дані та відрізняти причину страйку від конкретної вимоги протестувальників.

Правильні відповіді:

1. **D — Вони незадоволені рівнем оплати праці.** Це безпосередня причина страйку. Варіант В описує конкретну вимогу — підвищення зарплати на 8 %.
2. **A — 8 університетів.** У тексті прямо зазначено, що страйк охопив 8 університетів.
3. **A — 8 %.** Саме такого підвищення заробітної плати вимагають працівники.
4. **D — Університети мають фінансові проблеми через COVID-19.** Заступник ректора пояснює фінансові труднощі наслідками пандемії.
5. **A — 7 500.** У тексті вказано, що у страйку беруть участь приблизно 7 500 осіб.

3. Прослухайте текст «Демократія в дії».

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів назвати щоденні форми демократичної участі, крім виборів.

Орієнтовні відповіді:

1. **Яка відповідальність передбачена в демократичному суспільстві?** Громадяни повинні поважати права інших, дотримуватися законів, відповідально користуватися своїми правами та брати участь у розвитку громади.

2. **Як можна діяти в демократичному суспільстві?** Можна брати участь у виборах, громадських обговореннях, волонтерських проєктах, громадських організаціях, мирних протестах, страйках та місцевих ініціативах.

С. МОВЛЕННЯ

Для вчителя: Попросіть студентів використати щонайменше одну модель для висловлення думки та одну — для погодження, незгоди або уточнення.

Орієнтовні відповіді:

1. **Чому протести важливі для суспільства?** *Я вважаю, що мирні протести важливі, тому що вони дозволяють громадянам привертати увагу до проблем і вимагати від влади реакції. Вони також дають можливість людям публічно висловлювати свою позицію.*

2. **Чи потрібно обмежувати протести?** *На мою думку, право на мирний протест потрібно захищати. Водночас можуть існувати обґрунтовані правила, спрямовані на безпеку людей і запобігання насильству.*

3. Як досягти змін у політиці мирним шляхом? *Я переконаний / переконана, що для цього потрібні громадські обговорення, петиції, мирні протести, робота громадських організацій та постійний діалог із владою.*

Рольова гра

Для вчителя: Дайте студентам 3–5 хвилин на підготовку. Кожен учасник має навести щонайменше два аргументи та поставити партнеру хоча б одне уточнювальне запитання.

Можливі аргументи:

Ситуація 1. Активіст — представник місцевої влади. Активіст: громадяни мають право висловлювати незгоду з рішенням, яке безпосередньо впливає на їхнє життя. Представник влади: інфраструктурний проєкт може бути законним і важливим для розвитку регіону, але позицію громади потрібно враховувати.

Ситуація 2. Екологічний активіст — економічний радник. Активіст: кліматичні протести привертають увагу до проблем, які потребують термінових рішень. Радник: тривалі страйки можуть створювати економічні труднощі, тому важливо шукати баланс між протестом і діалогом.

Ситуація 3. Журналіст — урядовий прес-секретар. Журналіст: незалежні медіа дають громадянам інформацію про протести та різні позиції сторін. Прессекретар: журналісти повинні перевіряти інформацію та уникати перебільшень.

Ситуація 4. Студент-активіст — адміністрація університету. Студент: мирний протест може показати, що певне рішення не підтримується частиною студентської спільноти. Адміністрація: офіційні процедури також потрібні, щоб пропозиції можна було розглянути й реалізувати.

Ситуація 5. Представник громадської організації — поліцейський. Представник організації: право на мирний протест є важливим інструментом демократичної участі. Поліцейський: право на протест має поєднуватися з безпекою та дотриманням закону.

Замок IV

Для вчителя: Попросіть студентів не лише обрати правильний аргумент, а й коротко пояснити, чому інші варіанти є слабкими.

Правильні відповіді:

1. **В — 5. «Мирні протести дозволяють громадянам висловлювати свою позицію та впливати на рішення влади».** Це пояснює демократичну функцію мирного протесту.
2. **А — 7. «Так, але лише якщо вони мирні та спрямовані на діалог із владою».** Відповідь поєднує можливості суспільних змін із ненасильницьким характером протесту та діалогом.
3. **А — 4. «Тому участь громадян у протестах є важливою складовою демократії та суспільних змін».** Це логічний підсумок виступу про роль громадянських рухів.
Код: 574.

Г. ПИСЬМО

Завдання. Лист до місцевої влади

Для вчителя: Перед написанням запропонуйте структуру: причина звернення → значення мирного протесту → 2–3 пропозиції → очікуваний результат → висновок. Зверніть увагу на ввічливий і конструктивний тон.

Можливий варіант відповіді:

Шановні представники місцевої влади!

Хотів / хотіла б запропонувати кілька кроків для покращення взаємодії між владою та громадянами під час мирних протестів і громадських обговорень. Мирні протести є важливою частиною демократії, оскільки дають людям можливість висловлювати свої погляди та привертати увагу до суспільних проблем. По-перше, було б корисно регулярно проводити відкриті зустрічі з представниками громадськості. По-друге, варто створити зрозумілий механізм подання пропозицій і скарг та інформувати громадян про результати їх розгляду. По-третє, під час великих громадських акцій доцільно забезпечувати постійний контакт між організаторами, владою та службами безпеки. Такі заходи допоможуть зменшити непорозуміння, сприятимуть мирному діалогу та підвищуватимуть довіру громадян до місцевих інституцій. Дякую за увагу до цієї пропозиції.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Онлайн-кампанія

Для вчителя: Перед виконанням попросіть студентів визначити мету, цільову аудиторію та головне повідомлення кампанії. Наголосіть, що кампанія має спиратися на мирні, законні та відповідальні форми громадянської комунікації.

Слоган: «Наш голос важливий — говорімо разом»

Можливі кроки кампанії:

1. **Поясніть проблему.** Підготуйте коротке й зрозуміле повідомлення про рішення та його можливий вплив на студентів.
2. **Перевіряйте інформацію.** Поширюйте лише підтверджені факти та посилайтесь на надійні джерела.
3. **Створіть відкритий діалог.** Запропонуйте студентам обговорити проблему й висловити власну позицію.
4. **Використовуйте різні законні канали комунікації.** Поеднуйте університетські платформи, електронні листи, студентські зустрічі та офлайн-обговорення.
5. **Зберіть пропозиції.** Організуйте опитування або відкритий збір думок студентів.
6. **Зверніться до адміністрації.** Передайте узагальнені аргументи й пропозиції через офіційні канали.
7. **Підтримуйте мирний діалог.** Заохочуйте учасників поважати різні позиції та уникати образ і дезінформації.

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

Для вчителя: Використайте запитання для завершальної рефлексії. За браком часу студенти можуть обрати два з трьох запитань.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи можуть громадянські протести бути неправильно використані або маніпульовані? Так. Учасники або інші групи можуть поширювати неправдиву інформацію, провокувати конфлікти або використовувати протест для цілей, які не відповідають його початковій меті. Тому важливі критичне мислення, прозорість і ненасильницький характер дій.

2. Які результати може мати взаємодія громадян і влади під час мирних протестів? Вона може сприяти кращому розумінню проблем, підвищенню підзвітності влади, пошуку компромісів, зміні у політиці та зростанню довіри між громадянами й державними інституціями.

3. Які навички потрібні громадянам для участі в демократичних процесах? Потрібні критичне мислення, вміння перевіряти інформацію, аргументовано висловлювати позицію, слухати інших, вести діалог, співпрацювати та мирно вирішувати конфлікти.

РОЗДІЛ 6 ЦИФРОВИЙ «ТИ»

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Розуміти ключові поняття цифрової безпеки, включно з фішингом, надмірним розкриттям інформації.
- ✓ Усвідомлювати спільну відповідальність окремих осіб, компаній та держав у захисті онлайн-ідентичності та довіри.

Навички:

- ✓ Критично аналізувати інформацію та визначати ризики, такі як фейкові акаунти або підозрілі повідомлення.
- ✓ Ефективно спілкуватися українською мовою про онлайн-безпеку через обговорення, рольові ігри.

Ставлення:

- ✓ Демонструвати відповідальність за захист власної цифрової ідентичності.
- ✓ Критично ставитися до онлайн-контенту.

Цінності:

- ✓ Цінувати приватність, прозорість і підзвітність як важливі демократичні принципи в цифровому середовищі.
- ✓ Поважати гідність людини та справедливість, сприяючи безпечному та надійному онлайн-середовищу.

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІЮВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

1. Обговорення перед читанням.

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам назвати 2–3 ознаки, за якими можна розпізнати фейковий акаунт. Після прочитання порівняйте їхні припущення з описаною ситуацією.

Орієнтовні відповіді на запитання перед читанням:

1. Чи стикалися ви з онлайн-акаунтом, який міг бути фейковим? Як ви це визначили? Можлива відповідь: акаунт мав мало власного контенту, був створений нещодавно, використовував підозріле фото або надсилав незвичні повідомлення.

2. Чому деякі фейкові акаунти швидко стають популярними? Вони можуть використовувати ім'я та фото реальної людини, публікувати провокативний контент і швидко отримувати лайки, коментарі та поширення.

Орієнтовна відповідь після читання: Фейковий акаунт швидко поширився, тому що виглядав достовірно й використовував ім'я та фото реального студента. Суперечливий допис викликав багато реакцій, а лайки, коментарі та поширення збільшили видимість профілю. Адміністрація також не змогла швидко відреагувати на скарги.

2. Визначте, чи є твердження правильним (Так) або неправильним (Ні)

Для вчителя: Попросіть студентів підтверджувати кожну відповідь конкретним фактом із тексту.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Фейковий акаунт було створено три години тому. — **Так.** На початку тексту зазначено, що підозрілий акаунт з'явився три години тому.

2. Перший допис отримав найбільшу залученість. — **Ні.** Перший допис був звичайним привітанням, а значну увагу привернув другий, суперечливий допис про політику університету.
3. Акаунт набрав 274 підписники впродовж першої години. — **Так.** У тексті прямо зазначено, що вже через годину акаунт мав 274 підписники.
4. Алгоритми сприяли збільшенню видимості акаунту. — **Так.** Чим більше користувачі взаємодіяли з дописами, тим ширше вони ставали видимими для інших студентів.
5. Усі студенти одразу розпізнали фейковий акаунт. — **Ні.** Навпаки, багато студентів лайкали, коментували та поширювали його дописи, сприймаючи профіль як достовірний.

А.І. ЛЕКСИКА

1. Зіставте терміни з визначеннями

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів коротко пояснити різницю між *підміною особи*, *фішингом* і *витоком даних*.

Правильні відповіді:

1. Підміна особи — **С**.
2. Фішинг — **Е**.
3. Витік даних — **А**.
4. Налаштування приватності — **І**.
5. Верифікація — **Д**.

Пояснення:

- **підміна особи** — видавання себе за іншу людину онлайн;
- **фішинг** — використання оманливих повідомлень для отримання особистої інформації;
- **витік даних** — потрапляння приватних даних до неавторизованих осіб;
- **налаштування приватності** допомагають контролювати доступ до персональної інформації;
- **верифікація** підтверджує особу або достовірність акаунту.

2. Заповніть пропуски відповідним словом зі списку слів. Слів більше, ніж пропусків, тож обирайте ретельно.

Список слів: шкідливе програмне забезпечення, брандмауер, шифрування, псевдонім, кібербулінг, спам, алгоритм, пароль, фальшивий профіль, файл cookie, цифровий слід, злом,

Для вчителя: Перед виконанням перегляньте зі студентами значення технічних термінів зі списку. Після перевірки попросіть пояснити функцію кожного засобу цифрового захисту.

Правильні відповіді:

1. **брандмауер;**
2. **пароль;**
3. **шифрування;**
4. **кібербулінг;**
5. **шкідливе програмне забезпечення.**

Пояснення:

1. Брандмауер обмежує небажаний доступ до мережі.
2. Складний пароль захищає обліковий запис.
3. Шифрування робить інформацію доступною лише визначеним користувачам.

4. Кібербулінг може поширюватися через онлайн-комунікацію та завдавати шкоди людям.
5. Підозрілі вкладення можуть містити шкідливе програмне забезпечення.

ЗАМОК І

Для вчителя: Попросіть студентів не лише знайти цифри, а й пояснити відповідний цифровий ризик.

Правильні відповіді:

1. **В — 4.** Соціальний доказ — це схильність вважати щось надійним, якщо з ним взаємодіє багато інших людей.
2. **В — 7.** Надмірне поширення інформації може розкрити дані, які використовують для шахрайства або підміни особи.
3. **А — 8.** Фішингова атака часто намагається отримати облікові дані через оманливе посилання.
4. **А — 0.** Цифрова грамотність допомагає розпізнавати дезінформацію та захищати онлайн-ідентичність.

Код: 4780.

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Обговорення перед прослуховуванням

Для вчителя: Перед прослуховуванням обговоріть, чому компанії збирають інформацію про користувачів та наскільки зрозумілими є налаштування приватності. Під час прослуховування студенти записують три конкретні рекомендації.

Орієнтовні відповіді на запитання перед прослуховуванням:

1. **Чому компанії збирають дані про користувачів?** Дані допомагають аналізувати поведінку користувачів, визначати їхні інтереси, персоналізувати контент і рекламу та прогнозувати майбутню поведінку.

2. **Чи можуть налаштування приватності повністю захистити користувача?** Вони допомагають зменшити ризики, але не гарантують повного захисту. Користувач повинен також контролювати, яку інформацію він публікує.

Три можливі поради з аудіотексту:

1. Критично оцінювати інформацію в Інтернеті.
2. Перевіряти фейкові профілі та підозрілі посилання.
3. Усвідомлено використовувати налаштування приватності.

2. Прослухайте аудіо ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після другого прослуховування попросіть студентів виправити твердження, на які вони відповіли «Ні».

Правильні відповіді та пояснення:

1. Майже кожна дія людини в Інтернеті залишає цифровий слід. — **Так.** У тексті зазначено, що реєстрація, покупки, перегляд відео та інші онлайн-дії залишають інформацію про користувача.
2. Онлайн-платформи не збирають дані про поведінку користувачів. — **Ні.** Платформи відстежують уподобання й активність користувачів та створюють їхні профілі даних.
3. Налаштування приватності завжди прості й зрозумілі. — **Ні.** У тексті зазначено, що вони часто приховані, заплутані або сформульовані незрозуміло.
4. Фейкові акаунти можуть використовуватися для шахрайства або маніпуляцій. — **Так.** Саме шахрайство, маніпуляції та поширення дезінформації названі серед основних ризиків.

5. Розвиток цифрової грамотності допомагає зробити Інтернет безпечнішим. — **Так.** Цифрово грамотні користувачі краще захищають себе та сприяють безпечнішому цифровому середовищу.
3. **Прослухайте дискусію експертів про цифрову безпеку.**
Для вчителя: Перед прослуховуванням запропонуйте студентам визначити, хто має нести найбільшу відповідальність за цифрову безпеку: користувачі, компанії чи держава. Після прослуховування порівняйте їхню позицію з висновком модератора.
4. **Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D**
Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів визначити позицію кожного з трьох експертів.
Правильні відповіді та пояснення:
1. **D — Платформи, користувачі та держава разом.** У підсумку дискусії зазначено, що відповідальність мають поділяти **платформи, користувачі та держава.**
 2. **В — Платформи заробляють на даних.** Експерт 1 вважає, що компанії повинні нести відповідальність, оскільки збирають дані та отримують від них прибуток.
 3. **С — Користувачі повинні не поширювати особисту інформацію.** Експерт 2 наголошує на особистій відповідальності користувачів і необхідності контролювати свої дані.
 4. **В — Чіткі закони.** Експерт 3 вважає державне регулювання необхідною умовою захисту даних.
 5. **А — Без законів платформи обирають прибуток.** Саме це є аргументом Експерта 3 на користь державного регулювання.

ЗАМОК II

Для вчителя: Після зіставлення запропонуйте студентам навести приклад використання кожного терміна в реальній цифровій ситуації.

Правильні відповіді:

1. Надійний пароль — **С.**
2. Фішинговий лист — **В.**
3. Фасрвол — **А.**
4. Кібербулінг — **D.**

Код: CBAD.

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІЮВАННЯ

В.І. ЧИТАННЯ

1. Обговорення перед читанням

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам обговорити, хто має більше відповідати за захист користувачів — самі користувачі чи цифрові платформи.

Орієнтовні відповіді:

1. **Компанії більше дбають про прибуток чи безпеку користувачів?** Можливі різні відповіді. Платформи мають економічні інтереси, але водночас повинні забезпечувати захист даних і безпечне користування своїми сервісами.

2. **Чи слід навчати цифрової відповідальності у школі чи університеті?** Так. Молоді люди постійно користуються цифровими платформами, тому мають знати, як захищати персональні дані, розпізнавати шахрайство та відповідально поширювати інформацію.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Попросіть студентів підкреслити в тексті інформацію, яка допомагає обрати правильний варіант.

Правильні відповіді:

1. **А — Вони не захищають користувачів.** Платформи критикують за недостатній захист від підміни особи, зловживання даними та шкідливого контенту.
2. **С — Прозорості.** У тексті прямо зазначено, що прозорість політик платформ залишається недостатньою.
3. **Д — Вони неправильно розуміють політики.** Політики конфіденційності часто написані складною мовою, через що користувачі не усвідомлюють усіх ризиків поширення особистої інформації.
4. **В — Їхній вік та обмежений досвід.** У тексті молодих користувачів названо особливо вразливими до фішингу та підміни особи.
5. **В — Вони приховані та складні.** Налаштування приватності описано як складні та малодоступні для користувачів.

В.П. ГРАМАТИКА

1. Заповніть пропуски відповідними словами або формами, що виражають припущення чи необхідність. Використовуйте слова: *мабуть, може, може, не може, повинні, здається*.

Завдання 1. Вираження припущення та необхідності

Для вчителя: Перед виконанням поясніть різницю між припущенням (*може, мабуть, здається*) та необхідністю (*повинні*).

Правильні відповіді:

1. **може;**
2. **мабуть;**
3. **може;**
4. **не може;**
5. **повинні;**
6. **здається.**

Пояснення:

- *може* виражає можливість;
- *мабуть і здається* — припущення;
- *не може* виражає переконання в неможливості;
- *повинні* — необхідність або обов'язок.

2. Напишіть текст (або фрагмент), у якому є речення, позначені жирним шрифтом. Я перепису їх так, щоб звучали менш категорично, використовуючи слова/словосполучення: *може бути, мабуть, здається, можуть, може бути*.

Для вчителя: Поясніть, що в академічному та відповідальному мовленні іноді варто уникати категоричних тверджень, якщо немає достатніх доказів.

Можливі відповіді:

1. Цей акаунт **може бути** фейковим.
2. Налаштування приватності **можуть** захищати користувачів.
3. Студенти, **здається**, є неуважними в Інтернеті.
4. Цей допис **може бути** правдивим.
5. **Мабуть**, платформа швидко видаляє фейкові акаунти.

ЗАМОК III

Для вчителя: Перед виконанням нагадайте студентам значення конструкцій для вираження можливості, припущення та необхідності.

Правильні відповіді:

1. Цей профіль **може** бути фейковим.
2. Студенти **повинні** захищати свої персональні дані.
3. Допис **може** бути правдивим, але ми не впевнені.
4. **Здається**, багато людей вірять фейковим новинам.
5. Акаунт без дописів **не може** бути надійним.

В.ІІІ. АУДІЮВАННЯ

1. Обговорення перед аудіюванням:

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів назвати основні цифрові ризики, з якими можуть стикатися університети.

Орієнтовна відповідь: Фейкові акаунти, фішингові повідомлення, використання чужих фотографій, витоки даних, кібербулінг і поширення неправдивої інформації.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С, D.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів коротко сформулювати висновок саміту щодо розподілу відповідальності.

Правильні відповіді:

1. **В — Про проблеми цифрової безпеки.** Саме цифрова безпека була основною темою саміту.
2. **С — Створення фейкових акаунтів.** Це один із конкретних прикладів порушення правил, наведених у звіті.
3. **В — Вони не розуміють правила використання даних.** Студенти зазначили, що не завжди розуміють, як платформи використовують і контролюють їхні дані.
4. **С — Платформи і користувачі разом.** Учасники вважають, що відповідальність має бути розподілена між обома сторонами.
5. **С — Перевіряти інформацію.** Користувачі мають ретельно перевіряти інформацію перед її публікацією.

3. Послухайте свідчення студента про онлайн-шахрайство та дайте відповіді.

Для вчителя: Після прослуховування попросіть студентів визначити щонайменше три ознаки можливого фішингового повідомлення.

Орієнтовні відповіді:

1. **Яка була тема підозрілого електронного листа?** «Терміново. Підтвердіть свій акаунт».
2. **Які кроки студент тепер вживає, щоб перевірити безпеку листів?** Він перевіряє адресу відправника, не відкриває підозрілі посилання та не вводить персональні дані одразу.
3. **Який головний урок цієї історії?** Терміновість і залякування можуть бути ознаками фішингу. Перед тим як натиснути на посилання або ввести пароль, потрібно перевірити достовірність повідомлення.

С. МОВЛЕННЯ

2. Використайте мовні моделі, відповідаючи на запитання:

Для вчителя: Заохочуйте студентів використовувати щонайменше дві мовленнєві моделі в кожній розгорнутій відповіді.

Орієнтовні відповіді:

1. **Яка роль соціальних мереж у навчанні та особистому житті студентів?** *На мою думку, соціальні мережі допомагають студентам спілкуватися, отримувати*

інформацію та підтримувати зв'язок з однокурсниками. Однак вони також можуть створювати ризики, пов'язані з приватністю та дезінформацією.

2. Як студенти можуть реагувати на думки однокурсників під час обговорень? Чому важливо залучати інших? *Це слушна думка, і я хочу додати,* що потрібно уважно слухати інших і реагувати з повагою. Важливо запрошувати інших до розмови, тому що це допомагає почути різні погляди.

3. Якою має бути ефективна комунікація? *Я вважаю, що* ефективна комунікація має бути чіткою, ввічливою та відкритою. Крім того, потрібно вміти слухати співрозмовника й аргументовано пояснювати власну позицію.

3. Об'єднайтеся в пари. Один студент виконує роль А, інший - роль В. Прочитайте свою ситуацію, підготуйтеся впродовж 2-3 хвилин, а потім розіграйте діалог. Намагайтеся чітко висловлювати свою думку, наводити приклади та говорити з повагою.

Для вчителя: Дайте студентам 2–3 хвилини на підготовку. Кожен учасник має висловити позицію, навести щонайменше один приклад і поставити партнеру запитання.

Можливі аргументи:

Ситуація 1. Онлайн-профіль і справжня особистість Студент А: профіль може відображати реальні інтереси, погляди та діяльність людини. Студент В: люди часто демонструють лише позитивну або бажану частину свого життя.

Ситуація 2. Фото і цифрове «Я» Студент А: фотографії формують цифровий слід і можуть впливати на репутацію. Студент В: не кожне фото потрібно сприймати серйозно, оскільки соціальні мережі також є простором для відпочинку.

Ситуація 3. Цифровий слід і працевлаштування Студент А: роботодавець може використовувати відкриту інформацію, щоб краще зрозуміти кандидата. Студент В: особисті публікації не завжди пов'язані з професійними здібностями людини.

Ситуація 4. Справжнє ім'я чи анонімність Студент А: Справжнє ім'я може підвищувати відповідальність за власні слова. Студент В: Анонімність іноді допомагає безпечніше висловлювати непопулярні або чутливі погляди.

Ситуація 5. Час у соціальних мережах Студент А: обмеження часу допомагає підтримувати баланс між онлайн- та офлайн-життям. Студент В: цифрове середовище є частиною сучасного навчання, роботи та спілкування, тому важливо користуватися ним усвідомлено.

ЗАМОК IV

Для вчителя: Студенти розшифровують три фрази та пояснюють, як вони пов'язані з відповідальною онлайн-комунікацією.

Правильні відповіді:

1. Висловлювання думки.
2. Поділися думкою.
3. Думай перед тим, як натиснути.

Пояснення: Перші дві фрази стосуються відкритого та відповідального обміну думками, а третя нагадує про необхідність обдумувати наслідки своїх дій в Інтернеті.

D. ПИСЬМО

Завдання. Рефлексія про цифрову присутність

Для вчителя: Наголосіть, що студенти не повинні повідомляти особисту інформацію, якою не хочуть ділитися. Можна описувати типові приклади цифрової поведінки.

Орієнтовні відповіді:

1. Яку інформацію ви публікуєте свідомо? Я публікую інформацію про навчання, професійні досягнення, подорожі або хобі, але намагаюся не розкривати приватні дані.

2. Що ви хотіли б змінити? Я хотів / хотіла б уважніше перевіряти налаштування приватності та переглянути старі публікації, які вже не відповідають тому, як я хочу представляти себе онлайн.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ (групове)

Офіційна пропозиція Комітету цифрової безпеки університету Novaland

Для вчителя: Перед початком групової роботи запропонуйте студентам розподілити ролі та визначити три основні проблеми: фейкові акаунти, фішинг і надмірне поширення особистої інформації. Пропозиція має містити конкретні заходи та пояснення їхньої ефективності.

Можлива структура відповіді:

До Комітету цифрової безпеки університету Novaland

Пропозиція щодо покращення цифрової безпеки студентів

Останнім часом студенти університету дедалі частіше стикаються з фейковими акаунтами, фішинговими повідомленнями та ризиками надмірного поширення особистої інформації. Ці проблеми можуть призводити до втрати даних, шахрайства та зниження довіри до цифрових платформ університету.

По-перше, пропонуємо проводити регулярні короткі тренінги з цифрової безпеки. Студенти повинні навчитися перевіряти електронні адреси, розпізнавати підозрілі посилання, створювати надійні паролі та правильно користуватися налаштуваннями приватності.

По-друге, університету варто створити простий механізм повідомлення про фейкові акаунти та фішингові повідомлення. Користувачі повинні швидко отримувати підтвердження, що їхнє звернення розглядається.

По-третє, рекомендуємо регулярно інформувати студентів про нові цифрові загрози через офіційні канали університету.

Ці заходи допоможуть студентам краще розпізнавати ризики, зменшать кількість успішних шахрайських атак і сприятимуть відповідальнішій цифровій поведінці.

Підсумовуючи, цифрова безпека є спільною відповідальністю університету, цифрових платформ і самих користувачів. Систематичне навчання та зрозумілі процедури допоможуть створити безпечніше цифрове середовище для всієї університетської спільноти.

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

Для вчителя: Використайте ці запитання для підсумкової рефлексії. Студенти можуть обговорити їх у парах або дати короткі письмові відповіді.

Орієнтовні відповіді:

1. Які навички допомагають розпізнати цифрові ризики? Критичне мислення, перевірка джерел, уміння розпізнавати підозрілі повідомлення й посилання, знання правил приватності та уважність до власного цифрового сліду.

2. Як цифрова грамотність пов'язана з демократичними цінностями? Вона допомагає людям відповідально користуватися інформацією, захищати приватність, протидіяти маніпуляціям і брати усвідомлену участь у цифровому суспільстві.

3. Хто має нести відповідальність за цифрову безпеку в соціальних мережах? Відповідальність має бути спільною. Платформи повинні захищати дані й забезпечувати

Co-funded by
the European Union

прозорі правила, держава — створювати ефективне законодавство, а користувачі — відповідально поводитися з власними даними та інформацією.

РОЗДІЛ 7 ЗЕЛЕНІ ДІАЛОГИ: ЕКОЛОГІЧНЕ ГРОМАДЯНСТВО

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Критичне розуміння глобальних екологічних проблем, таких як наслідки зміни клімату, а також стратегій адаптації та пом'якшення цих наслідків «знизу вгору», які можна застосувати на місцевому рівні
- ✓ Знання лексики з теми уроку; узгодження прикметників з іменниками; відмінкові форми іменників

Навички:

- ✓ Розуміти основну думку тексту
- ✓ Будувати – усно та письмово – різні за жанром тексти
- ✓ Спільно розробляти (у команді) анкету щодо обізнаності про зміну клімату, аналізувати, інтерпретувати та презентувати результати українською мовою

Ставлення:

- ✓ Відповідальність та громадянська позиція щодо впливу людини на довкілля

Цінності:

- ✓ Цінувати права людини, зокрема свободу думки

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам назвати 2–3 наслідки зміни клімату, які вони спостерігають у своєму регіоні. Після читання порівняйте їхні відповіді з проблемами, описаними в тексті.

Орієнтовні відповіді на запитання:

1. Які проблеми, пов'язані зі зміною клімату, є актуальними для університетів? Це сильна спека, нестача води, екстремальні опади, погіршення якості повітря, зростання споживання енергії та необхідність створення безпечних і комфортних умов для навчання.

2. Чому ці проблеми важливі? Вони впливають на здоров'я студентів і працівників, роботу університетської інфраструктури, використання природних ресурсів та якість життя всієї громади.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після виконання попросіть студентів знайти в тексті інформацію, яка підтверджує або спростовує кожне твердження.

Правильні відповіді та пояснення:

1. За останні роки більшість смертей від екстремальної погоди в Європі була через повені. — **Ні.** У тексті йдеться про смертність унаслідок різних екстремальних погодних явищ, зокрема спеки та повеней, але не стверджується, що більшість смертей спричинили саме повені.

2. Посуха та спека є проблемою на півдні і в центрі Європи, а сильні дощі і повені — на півночі. — **Так.** У тексті зазначено, що південь і центр Європи стають сухішими, тоді як північ дедалі частіше потерпає від злив і повеней.

3. Зростання температури повітря допомогло зменшити його забруднення. — **Ні.** Навпаки, високі температури та застій повітря сприяють підвищенню рівня приземного озону й погіршенню якості повітря.

4. Проблеми з водою стосуються тільки сільського господарства і мало впливають на людей. — **Ні.** Дефіцит води та повені можуть спричиняти забруднення питної води й поширення захворювань.

5. Кліматичні зміни негативно впливають на сільське господарство. — **Так.** Тривалі посухи та екстремальні опади можуть знищувати врожаї та зменшувати їхню продуктивність.

А.П. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів своїми словами пояснити різницю між *адаптацією* та *пом'якшенням зміни клімату*.

Правильні відповіді:

1. Наслідки змін клімату — **Е.**
2. Адаптація до зміни клімату — **Д.**
3. Пом'якшення змін клімату — **А.**
4. Добробут людей — **В.**
5. Посухи — **С.**

Пояснення: Адаптація передбачає пристосування до наслідків зміни клімату, тоді як пом'якшення спрямоване на зменшення причин та масштабів цих змін.

2. Заповніть пропуски словом/словосполученням зі списку.

Для вчителя: Перед виконанням попросіть студентів визначити, яка частина мови потрібна в кожному пропуску.

Правильні відповіді:

1. **серйозні;**
2. **температури;**
3. **води;**
4. **громади;**
5. **уразливі.**

ЗАМОК І

Для вчителя: Попросіть студентів після кожної відповіді пояснити, на яку інформацію з тексту вони спиралися. Згідно з інструкцією, цифри потрібно **додати**, а не записати послідовно.

Правильні відповіді:

1. **С — 7.** Південні та центральні райони стають сухішими, а північні регіони стикаються із сильними опадами.
2. **А — 9.** Посухи та нерегулярні опади збільшують ризик дефіциту прісної води.
3. **А — 6.** Спека є серйозною небезпекою для здоров'я людей.

4. В — 5. Після екстремальних погодних явищ люди можуть відчувати психологічний стрес і травму.
Код: $7 + 9 + 6 + 5 = 27$.

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Кліматична криза. Точка неповернення».

Для вчителя: Перед прослуховуванням поясніть поняття *точка неповернення* як межу, після якої зміни стають незворотними або майже незворотними.

Орієнтовні відповіді:

1. **Які країни найбільше впливають на зміну клімату і які найбільше страждають?** У тексті зазначено, що розвинені країни значною мірою забруднюють довкілля, тоді як бідні країни часто сильніше страждають від наслідків через слабку інфраструктуру та обмежені фінансові ресурси.

2. **Які зміни в природі можуть стати критичними?** Наприклад, танення льодовиків, підвищення рівня океану, деградація лісів та інші незворотні зміни в екосистемах.

2. Прослухайте аудіо «Кліматична криза. Точка неповернення» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після другого прослуховування попросіть студентів пояснити кожную відповідь одним реченням.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Глобальні кліматичні зміни вплинуть як на бідні, так і на багаті країни. — **Так.** У тексті зазначено, що кліматична криза впливає на обидві групи країн, хоча бідні країни мають менше можливостей адаптуватися.

2. Кліматичні зміни можна передбачити з абсолютною точністю. — **Ні.** У поданому тексті немає твердження про можливість абсолютно точного прогнозування кліматичних змін.

3. Підвищення рівня моря може спричинити значні руйнування в прибережних містах через сильніші штормові хвилі. — **У поданому аудіотексті ця інформація прямо не зазначена.** У тексті згадується підвищення рівня світового океану, але немає інформації про прибережні міста та сильніші штормові хвилі.

4. «Точки неповернення» — це незначні зміни, які легко можна повернути назад. — **Ні.** Навпаки, точки неповернення — це межі, після яких зміни стають незворотними або майже незворотними.

5. Розширення арктичних льодовиків у Європі є прикладом кліматичної точки неповернення. — **Ні.** У тексті йдеться про танення льодовиків, а не про їх розширення.

3. Прослухайте аудіозапис «Рішення кліматичних проблем».

Для вчителя: Перед прослуховуванням запропонуйте студентам назвати один традиційний і один нестандартний спосіб захисту довкілля.

Орієнтовні відповіді:

1. **Наведіть приклад нестандартного креативного рішення.** Наприклад, використання морських огірків для природного очищення морського дна або створення матеріалів на основі кокосів як альтернативи пластику.

2. **Який підхід кращий: «згори вниз» чи «знизу вгору»?** Найбільш ефективним може бути поєднання обох підходів. Державні програми забезпечують ресурси та масштаб, а місцеві ініціативи дозволяють враховувати конкретні потреби громад.

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів визначити, які приклади з тексту ілюструють підхід «знизу вгору», а які — «згори вниз».

Правильні відповіді:

1. **В — Показати прості й креативні рішення щодо захисту довкілля.** Саме практичним та інноваційним рішенням присвячена програма.
2. **В — На деякий час відкласти негатив і почати діяти.** Контекст програми наголошує не на відчаї, а на надії та практичних діях.
3. **С — Щоб показати, що рішення можуть бути несподіваними.** Морські огірки й кокоси наведено як приклади нестандартних екологічних рішень.
4. **Д — Вони можуть реально допомагати навіть без значної фінансової підтримки.** У тексті зазначено, що громадські організації часто працюють із невеликим фінансуванням, але мають важливий вплив.
5. **В — Їх реалізують уряди та наукові організації.** Це характерна ознака підходу «згори вниз».

ЗАМОК II

Для вчителя: Після зіставлення попросіть студентів пояснити різницю між адаптацією, захистом ресурсів та громадянською екологічною участю.

Правильні відповіді:

1. Місцеві жителі протестують проти забруднення річки — **А. Громадянська участь у захисті довкілля.**
2. Громадська організація вимагає скорочення викидів — **В. Реакція на кліматичні зміни через політику сталого розвитку.**
3. Уряд запроваджує економію води під час посухи — **С. Адаптація до кліматичних змін.**
4. Молодь організувала кампанію за доступ до чистої питної води — **Д. Захист водних ресурсів.**

Код: ABCD.

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

І. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте статтю про пом'якшення наслідків впливу кліматичних змін та адаптацію суспільства до них.

Для вчителя: Перед читанням нагадайте студентам різницю між двома стратегіями: *пом'якшення* зменшує причини зміни клімату, а *адаптація* допомагає пристосуватися до її наслідків.

Орієнтовна відповідь:

Який проєкт міг би реалізувати університет? Університет міг би встановити сонячні панелі, збільшити кількість зелених зон, організувати систему сортування відходів, створити велосипедну інфраструктуру або систему збору дощової води. Такі заходи можуть одночасно зменшувати викиди й допомагати пристосуватися до кліматичних змін.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Після виконання завдання попросіть студентів знайти в тексті інформацію, яка підтверджує їхній вибір. Зверніть особливу увагу на відмінність між пом'якшенням наслідків зміни клімату та адаптацією до них.

Правильні відповіді та пояснення:

1. **В — Пом'якшення впливу змін клімату допомагає долати їхні наслідки.** Пом'якшення спрямоване на зменшення негативного впливу кліматичних змін шляхом скорочення викидів, тоді як адаптація допомагає людям і природному середовищу пристосуватися до змін, яких уже неможливо уникнути.
2. **Д — Це два методи, які доповнюють один одного і працюють разом.** У тексті пом'якшення та адаптацію визначено як дві взаємопов'язані стратегії боротьби зі зміною клімату.
3. **С — Зменшення викидів і збільшення «газових сховищ».** Зменшити накопичення парникових газів можна двома способами: скорочувати їхні викиди та посилювати природні або технічні процеси, які поглинають ці гази.
4. **С — Будівництво каналів.** Будівництво каналів може бути пов'язане з пристосуванням до наслідків кліматичних змін, але не є способом безпосереднього скорочення шкідливих викидів. Натомість використання відновлюваної енергії та захист лісів належать до заходів пом'якшення.
5. **Д — Посухи та забруднення повітря.** У тексті зазначено, що кліматичні зміни призводять до посух, а діяльність людини та накопичення шкідливих газів погіршують стан повітря.

В.П. ГРАМАТИКА

1. Розкрийте дужки.

Для вчителя: Попросіть студентів визначити відмінок і форму залежного слова перед тим, як заповнити пропуск.

Правильні відповіді:

1. **якісна** підготовка спеціалістів;
2. життя **суспільства**;
3. відіграє **важливу** роль;
4. ставлення до **екології**;
5. допомагати **природі**.

Пояснення: Зверніть увагу на узгодження прикметника з іменником та керування після слів *до, життя, допомагати*.

2. Вставте на місці пропусків одне словосполучення з банку слів.

Для вчителя: Перед виконанням попросіть студентів прочитати весь текст, а потім визначати пропущені частини за логікою та граматичною структурою речення.

Правильні відповіді:

1. **А — за все?**
2. **С — що людина постала проти природи близько 10–12 тис. років тому.**
3. **Д — нові екологічні проблеми, які їй уже не здолати.**
4. **В — і становить уже 64 %.**
5. **Е — ось далеко не повний перелік основних екологічних проблем світу.**

ЗАМОК III

Для вчителя: Попросіть студентів спочатку виконати завдання без банку слів, а потім перевірити себе.

Правильні відповіді:

1. **посуха;**
2. **вода;**

3. клімат;
 4. річка;
 5. ресурси.
- Код: ПВКРР.

В. ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст про проєкт «Природа, яка зберігає здоров'я на Борнео».

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів припустити, як медичні послуги можуть бути пов'язані із захистом лісів.

Орієнтовні відповіді:

1. **Чому ліси Борнео важливі для боротьби зі зміною клімату?** Вони поглинають значні обсяги вуглецю та допомагають зменшувати його кількість в атмосфері.
2. **Чому селяни вирубували дерева до запуску проєкту?** Вони заробляли на деревині або звільняли землі для сільського господарства.
3. **Який зв'язок між охороною здоров'я та вирубкою лісів?** Місцеві громади отримують доступ до доступних медичних послуг за умови участі в програмі та відмови від незаконної вирубки.
4. **Як клініка стимулює громади?** Вона надає безкоштовні або доступні медичні послуги, а також програма передбачає фінансові стимули за посаджені дерева.
5. **Яку роль відіграють ідентифікаційні картки?** Вони підтверджують участь жителів у програмі та дають доступ до медичних послуг і передбачених програмою стимулів.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів пояснити, чому проєкт є прикладом підходу «знизу вгору».

Правильні відповіді:

1. **В — Вони поглинають значну кількість вуглекислого газу та регулюють клімат.**
Ліси поглинають великі обсяги вуглецю.
2. **В — Через потребу в землі для сільського господарства та доходу.** Саме ці причини вирубування лісу наведено в тексті.
3. **У запропонованих варіантах немає точної відповіді.** У тексті прямий зв'язок полягає в тому, що доступ до медичних послуг використовується як стимул для припинення незаконної вирубки.
4. **Питання має дві відповіді, які частково підтверджуються текстом. В —** громади отримують доступ до безкоштовних або доступних медичних послуг за умови збереження лісу. Водночас у тексті також зазначено, що громади отримують кошти за посаджені дерева, тому А також частково відповідає змісту.
5. **С — Вони забезпечують доступ до медичних послуг за умови участі в охороні лісу.** Картки підтверджують участь мешканців у програмі.

3. Прослухайте текст «Плаваючі сонячні електростанції»

Для вчителя: Перед прослуховуванням покажіть студентам назву та попросіть спрогнозувати, які переваги можуть мати сонячні панелі на воді.

Орієнтовні відповіді:

1. **Яка головна ідея проєкту?** Розміщувати сонячні панелі на водній поверхні для виробництва відновлюваної електроенергії.

2. У чому перевага порівняно з наземними сонячними фермами? Плаваючі електростанції використовують простір на воді й не займають землі, потрібної для сільського господарства.

3. Що означає «мислити нестандартно»? Це означає шукати незвичні та інноваційні рішення проблеми, наприклад установлювати сонячні панелі на воді замість традиційного розміщення на суші.

С. МОВЛЕННЯ

Для вчителя: Запропонуйте студентам спочатку скласти короткий план відповідно до п'яти запропонованих частин. Не вимагайте заучування тексту. Заохочуйте використовувати мовленнєві моделі з кожного блоку.

Можливий варіант:

Вступ Наш університет нещодавно запровадив програму «Зелений кампус». Цю ініціативу було започатковано у відповідь на зростання температури та необхідність зменшити споживання енергії.

Основна частина Програма включає встановлення сонячних панелей, створення зелених зон та сортування відходів. Студенти й працівники беруть участь в інформаційних кампаніях і волонтерських заходах. Система дозволяє університету зменшувати кількість відходів та споживання традиційної енергії.

Переваги Одна з головних переваг полягає в тому, що програма сприяє зменшенню негативного впливу університету на довкілля. Вона також допомагає студентам краще розуміти свою відповідальність за стан природи.

Недоліки Однак деякі проблеми все ще існують. Установлення обладнання може бути дорогим, а підтримка системи потребує постійного фінансування та участі студентів і персоналу.

Висновок Підсумовуючи, цей проєкт показує, що навіть університетська громада може робити практичний внесок у боротьбу зі зміною клімату. Наша наступна мета — залучити ще більше студентів до екологічних ініціатив.

Рольова гра.

Для вчителя: Дайте студентам 3–5 хвилин на підготовку. Кожен учасник має представити позицію, навести щонайменше два аргументи та запропонувати можливий компроміс.

Можливі аргументи:

Ситуація 1. Екологічний активіст — представник аграрного бізнесу. Активіст: посухи та дефіцит води загрожують природі й сільському господарству, тому потрібно скорочувати викиди та раціонально використовувати воду. Представник бізнесу: нові обмеження можуть збільшити витрати виробників, тому зміни потрібно впроваджувати поступово та надавати фінансову підтримку.

Ситуація 2. Кліматолог — представник туристичної індустрії. Кліматолог: підвищення температури та зменшення опадів уже впливають на регіон. Представник туризму: надто негативні повідомлення можуть шкодити туристичній галузі, тому важливо одночасно говорити і про адаптаційні рішення.

Ситуація 3. Мешканець прибережного міста — міський планувальник. Мешканець: підвищення рівня моря створює ризики для житла й інфраструктури. Планувальник: місто може адаптуватися завдяки захисній інфраструктурі, новим будівельним стандартам та кращому управлінню водою.

Ситуація 4. Екологічна організація — промисловий сектор Еколог: воду потрібно використовувати раціонально, оскільки її дефіцит стає серйознішою проблемою.

Представник промисловості: екологічні норми мають бути реалістичними й не створювати непропорційних економічних втрат.

Ситуація 5. Молодіжний активіст — урядовий радник. Активіст: кліматичні проблеми не мають кордонів, тому потрібна міжнародна співпраця. Радник: кожна країна має різні ресурси та потреби, тому національна політика також залишається важливою.

ЗАМОК IV

Для вчителя: Студенти визначають правильний захід у кожній загадці, після чого відповідно до інструкції додають отримані цифри.

Правильні відповіді:

1. **В — 2. Зелені дахи.** Вони допомагають охолоджувати будівлі та покращують теплоізоляцію.
2. **А — 5. Інфраструктура, стійка до повеней.** Пористі поверхні та дощові сади допомагають зменшувати ризик затоплення.
3. **С — 2. Сонячна енергія.** Сонячні панелі скорочують залежність від викопного палива та забезпечують електроенергією корпуси.
4. **Д — 7. Програма безвідходного виробництва.** Вона спрямована на зменшення кількості відходів і повторне використання ресурсів.

Код: $2 + 5 + 2 + 7 = 16$.

Г. ПИСЬМО

Завдання. Пост для соціальних мереж

Для вчителя: Перед написанням нагадайте студентам, що допис має привертати увагу, коротко пояснювати мету заходу та містити чіткий заклик до дії.

Можливий варіант відповіді:

Приєднуйтеся до університетського заходу **«Бережімо природу і піклуймося про неї»!**

Зміни клімату вже впливають на наше життя: ми частіше стикаємося зі спекою, посухами, сильними опадами та забрудненням довкілля. Але кожен із нас може зробити свій внесок у позитивні зміни.

Під час заходу ми поговоримо про прості способи зменшити кількість відходів, економити воду й енергію, використовувати екологічний транспорт та підтримувати зелені ініціативи нашої громади.

На вас чекають цікаві обговорення, практичні завдання та можливість запропонувати власні екологічні ідеї.

Не залишайтеся осторонь! Запросіть друзів і долучайтесь до нас. Навіть невеликі щоденні дії можуть мати великий результат.

Бережімо природу разом!

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Опитування щодо ставлення жителів міста до зміни клімату

Для вчителя: Перед початком роботи поясніть різницю між закритими запитаннями, шкалою Лайкерта та відкритими запитаннями. Нагадайте, що формулювання мають бути нейтральними й не підштовхувати респондента до певної відповіді.

Можливий вступ до опитування:

Шановні учасники!

Мета цього опитування — з'ясувати, як жителі нашого міста сприймають зміни клімату та які екологічні проблеми вважають найбільш важливими.

Опитування є анонімним. Отримані відповіді будуть використані лише для навчальних і просвітницьких цілей у межах студентського екологічного проєкту.

Дякуємо за участь!

Можливі запитання:

1. Чи помітили ви зміни погодних умов у вашому місті за останні кілька років?

Так / Ні / Не впевнений(-а).

2. Які зміни ви помічали найчастіше?

Спека / посуха / сильні опади / повені / інше.

3. Наскільки серйозною проблемою ви вважаєте зміну клімату?

1 — зовсім несерйозна; 5 — дуже серйозна.

4. Чи знаєте ви про заходи місцевої влади, спрямовані на вирішення екологічних проблем?

Так / Ні.

5. Які заходи ви помічали?

Коротка відповідь.

6. Чи робите ви щось особисто для зменшення негативного впливу на довкілля?

Так / Ні. Якщо так — що саме?

7. Які заходи, на вашу думку, громада повинна впровадити насамперед?

Коротка відповідь.

8. До якої вікової групи ви належите?

до 18 / 18–25 / 26–40 / 41–60 / понад 60.

9. Стать:

жінка / чоловік / інше / не хочу зазначати.

Для вчителя: Після збору відповідей запропонуйте студентам представити 2–3 основні результати, один несподіваний результат і одну рекомендацію для громади.

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

Для вчителя: Використайте запитання для підсумкової рефлексії. За браком часу студенти можуть обрати два.

Орієнтовні відповіді:

1. Що нового ви дізналися про проблеми, пов'язані зі зміною клімату? Я дізнався / дізналася, що зміна клімату впливає не лише на температуру й погоду, а й на здоров'я людей, водні ресурси, сільське господарство, психічне здоров'я та соціальну нерівність.

2. Який вид комунікації найбільше допоміг зрозуміти, як можна впливати на дії інших? Наприклад, мовлення та обговорення допомагають не лише передавати інформацію, а й переконувати людей, обмінюватися ідеями та разом знаходити рішення.

3. Які природоохоронні заходи є дієвими у вашій громаді? Наприклад, сортування відходів, висаджування дерев, розвиток громадського та велосипедного транспорту, економія води, використання відновлюваної енергії та інформаційні кампанії.

РОЗДІЛ 8 СПРАВЕДЛИВІСТЬ У НАШИХ РУКАХ: СПРАВЕДЛИВІ ДІЇ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Описувати функції законів та правил у забезпеченні справедливості, рівності та громадського порядку в демократичних суспільствах
- ✓ Будувати прості та складні речення
- ✓ Використовувати особисті займенники
- ✓ Визначати ключові принципи, пов'язані з громадянською відповідальністю, верховенством права та доступом до правосуддя

Навички:

- ✓ Використовувати українську мову для висловлення, обґрунтування та критичної оцінки позицій, пов'язаних з правосуддям, законом та громадянськими обов'язками, в усній та письмовій формі
- ✓ Аналізувати правові, етичні дилеми та пропонувати обґрунтовані, демократичні рішення, використовуючи відповідну юридичну та громадянську лексику

Ставлення:

- ✓ Демонструвати відкритість, справедливість та відповідальність під час обговорення суперечливих або делікатних питань, пов'язаних з правосуддям, виявляючи повагу до різноманітних думок та демократичних цінностей

Цінності:

- ✓ Пропагувати та відстоювати активне громадянство, верховенство права та рівне правосуддя у своєму університеті чи місцевій громаді через змістовні громадянсько-орієнтовані дії та комунікацію

А. ЧИТАННЯ, ЛЕКСИКА ТА АУДІОВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст. Для чого потрібні закони та справедливість?

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам назвати 2–3 ситуації з повсякденного життя, у яких закони або правила допомагають захищати права людей. Після читання обговоріть різницю між поняттями *закон*, *справедливість*, *громадянська відповідальність*, *верховенство права* та *доступ до правосуддя*.

Орієнтовні відповіді на запитання:

1. Чи знаєте ви закон, який захищає ваші права? Наприклад, закони захищають право людини на освіту, працю, приватність, власність і захист від дискримінації. Також споживач має право на якісний товар і можливість захистити свої інтереси.

2. Чи всі люди рівні перед законом? За принципом верховенства права всі люди мають бути рівними перед законом незалежно від посади, доходу або соціального статусу. Водночас на практиці доступ до правосуддя може бути складнішим для людей, які не мають достатніх фінансових ресурсів або юридичної підтримки.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після виконання попросіть студентів знайти у тексті інформацію, яка підтверджує або спростовує кожне твердження.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Закони допомагають людям жити разом мирно. — **Так.** У тексті зазначено, що закони встановлюють правила, які допомагають підтримувати порядок і справедливі відносини між людьми.
2. Громадянська відповідальність — це лише обов'язок держави. — **Ні.** У тексті громадянська відповідальність визначається як обов'язок кожної людини дотримуватися законів і поважати права інших.
3. Верховенство права означає, що всі люди рівні перед законом. — **Так.** У тексті прямо зазначено, що ні президент, ні відома людина не стоять вище за закон.
4. Доступ до правосуддя завжди однаковий для всіх. — **Ні.** У тексті згадано проблеми, які можуть обмежувати доступ до правосуддя, зокрема високу вартість юридичних послуг і складність судових процедур.
5. Кожна людина може зробити вчинок заради справедливості. — **Так.** Зміст тексту підкреслює особисту громадянську відповідальність та можливість кожної людини поважати права інших і діяти справедливо

А.П. ЛЕКСИКА

1. Зіставте ключові терміни з їхніми визначеннями

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів скласти коротке речення з кожним поняттям.

Правильні відповіді:

1. Закон — В.
2. Справедливість — С.
3. Суд — А.
4. Громадянин — D.
5. Права — Е.

Пояснення:

- **закон** — правило, встановлене державою;
- **справедливість** — принцип чесного та рівного ставлення;
- **суд** — орган, який розглядає суперечки та застосовує закон;
- **громадянин** — людина, яка має права та обов'язки в державі;
- **права** — свободи та можливості, які гарантуються людині.

2. Заповніть пропуски правильною формою прикметника, узгоджуючи його з іменником за родом, числом і відмінком, використовуючи слова зі списку.

Список слів: я, ти, він, вона, ми.

Для вчителя:

Перед виконанням повторіть особисті займенники та зверніть увагу студентів на узгодження займенника з формою дієслова.

Правильні відповіді:

1. **Я** живу в місті Новаленд і дотримуюся законів.
2. **Ти** маєш право на справедливий суд.
3. **Він** повідомив поліцію про порушення.
4. **Вона** є активним громадянином своєї громади.
5. **Ми** разом можемо змінити ситуацію на краще.

ЗАМОК І

Для вчителя: Після визначення коду попросіть студентів пояснити, як кожне поняття пов'язане зі справедливістю та громадянською відповідальністю.

Правильні відповіді:

1. **В — 5. Щоб суспільство жило мирно.**
Закони встановлюють правила та допомагають запобігати конфліктам.
2. **В — 8. Всі люди рівні перед законом.**
Це основний принцип верховенства права.
3. **В — 3. Обов'язок дотримуватися законів і поважати інших.**
Саме так у тексті визначено громадянську відповідальність.
4. **В — 2. Вчинити чесно та підтримати кривдженого.**
Справедливість проявляється в конкретних повсякденних діях.
Код: 5832.

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Навіщо нам закони?».

Для вчителя: Перед прослуховуванням запропонуйте студентам уявити місто без законів і назвати 2–3 можливі проблеми. Після прослуховування порівняйте їхні припущення з прикладами з тексту.

Орієнтовні відповіді:

1. **Які переваги мають закони в суспільстві?** Закони допомагають підтримувати порядок, захищають права людей, визначають правила поведінки та дозволяють вирішувати конфлікти відповідно до встановлених процедур.

2. **Чи завжди люди дотримуються законів? Чому?** Ні. Деякі люди можуть не знати правил, не погоджуватися з ними або свідомо їх порушувати. Тому важливими є не лише закони, а й громадянська відповідальність.

2. Прослухайте текст «Навіщо нам закони» ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після другого прослуховування попросіть студентів виправити неправильні твердження.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Закони допомагають людям жити разом без конфліктів. — **Так.** У тексті прямо зазначено, що закони встановлюють правила, яких усі мають дотримуватися.
2. Кримінальні закони регулюють відносини між сусідами. — **Ні.** Кримінальні закони захищають від злочинів, тоді як цивільні закони допомагають вирішувати суперечки між людьми.
3. У демократії закони приймають обрані депутати. — **Так.** У тексті зазначено, що в демократичних країнах закони ухвалюють депутати, які представляють громадян.
4. Суддя завжди підтримує тільки одну сторону. — **Ні.** У тексті немає такого твердження; суд має розглядати справи відповідно до закону та принципів справедливості.
5. Закони захищають слабких членів суспільства. — **Так.** У тексті наголошено, що закони дають кожній людині можливість отримати захист незалежно від доходу чи статусу.

3. Прослухайте текст «Справедливий вчинок Тараса».

Для вчителя: Перед прослуховуванням запитайте студентів, чи варто втручатися, коли вони бачать невелику несправедливість, яка безпосередньо їх не стосується.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи знаєте ви випадки, коли хтось вчинив справедливо у повсякденному житті? Наприклад, людина повернула загублений гаманець, повідомила про помилку в рахунку, захистила того, кого несправедливо звинувачували, або допомогла іншій людині відстояти свої права.

2. Чому важливо реагувати на невеликі несправедливості? Тому що байдужість може дозволяти несправедливій поведінці повторюватися. Навіть невеликі чесні вчинки формують відповідальне й справедливе суспільство.

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів коротко пояснити, як змінилася поведінка Тараса після цього випадку.

Правильні відповіді:

1. **В — Неправильною рештою.** Тарас помітив, що продавець не доплатив літній жінці 20 гривень.
2. **С — Ввічливо звернув увагу продавця.** Він не конфліктував, а спокійно попросив продавця перевірити решту.
3. **В — Це громадянська відповідальність.** Друг Тараса пояснив його вчинок саме як захист слабшої людини.
4. **С — Організації захисту прав споживачів.** Після цього випадку Тарас вирішив більше дізнаватися про права споживачів і допомагати іншим.
5. **В — Справедливість починається з маленьких вчинків.** Це головний висновок історії.

ЗАМОК II

Для вчителя: Після зіставлення попросіть студентів пояснити різницю між *верховенством права, рівністю перед законом та доступом до правосуддя.*

Правильні відповіді:

1. Верховенство права — **С.**
2. Доступ до правосуддя — **А.**
3. Рівність перед законом — **В.**
4. Відповідальність — **D.**

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

I. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст «Справедливість у судовому залі».

Для вчителя: Перед читанням поясніть студентам поняття *право на захист, презумпція невинуватості та рівне ставлення до сторін.* Після читання попросіть визначити, які з цих принципів було реалізовано у справі Оксани.

Орієнтовна відповідь:

Чи було рішення комітету справедливим? Так, його можна вважати справедливим, оскільки комітет заслухав обидві сторони, розглянув докази та врахував обставини справи. Оксана отримала право пояснити свою позицію, а покарання відповідало встановленому порушенню.

Які принципи справедливого процесу були дотримані? Право на захист, розгляд доказів обох сторін, рівне ставлення та ухвалення рішення після перевірки всіх матеріалів.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Попросіть студентів пояснювати відповіді, посилаючись на конкретні факти з тексту.

Правильні відповіді:

1. **В** — Студентку звинуватили в плагіаті. Оксану звинуватили в тому, що вона використала роботу однокурсника як власну.
2. **С** — Студентський дисциплінарний комітет. Саме цей орган розглядав справу.
3. **В** — Показав оригінальний документ із датою. Однокурсник надав цей документ як доказ.
4. **С** — Призначив додаткове завдання і попередження. Комітет визнав порушення, але врахував відсутність наміру привласнити роботу.
5. **С** — Важливість справедливої процедури. Саме цей висновок сформульовано наприкінці тексту.

В.П. ГРАМАТИКА

1. Заповніть пропуски правильним займенником.

Список слів: ми, я, він, вона, ти.

Для вчителя: Попросіть студентів орієнтуватися на форму дієслова, яка допомагає визначити потрібний займенник.

Правильні відповіді:

1. **Я** відстоюю свої права.
2. **Ти** знаєш, де знаходиться суд?
3. **Він** порушив правила парковки.
4. **Вона** допомогла сусіду у суперечці.
5. **Ми** голосували на студентських виборах.

2. Складіть прості речення, використовуючи особисті займенники та слова в дужках.

Для вчителя: Після виконання попросіть студентів визначити підмет і присудок у кожному реченні.

Можливі відповіді:

1. **Ти** знаєш закони.
2. **Він** звернувся до суду.
3. **Ми** голосуємо на виборах.
4. **Вона** допомагає сусідам.
5. **Вони** дотримуються правил.

ЗАМОК III

Для вчителя: Запропонуйте студентам визначити потрібне слово за граматичною формою та змістом речення.

Правильні відповіді:

1. **Ми** маємо право на справедливий розгляд справи.
2. **Він** може звернутися до суду, якщо порушено його права.
3. Кожен із нас має **право** знати свої права.
4. **Закон** встановлює правила для всіх членів суспільства.
5. Суд захищає права громадян у суперечках.
6. **Я** відстоюю справедливість у своїй громаді.

В. III. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Промова Марії на форумі».

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів визначити, що робить публічну промову переконливою: емоції, факти, докази чи приклади. Після прослуховування проаналізуйте, які засоби використала Марія.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи знаєте ви ситуації, коли хтось публічно відстоював справедливість?
Наприклад, студент міг захистити несправедливо звинуваченого однокурсника, журналіст — оприлюднити перевірену інформацію про порушення, а громадянин — звернути увагу влади на несправедливе рішення.

2. Чому важливо аргументувати позицію, а не просто висловлювати емоції?
Аргументи й докази роблять позицію переконливішою та дозволяють іншим об'єктивніше оцінити ситуацію.

2. Виберіть правильну відповідь: А, в, С. або D.

Для вчителя:

Після перевірки попросіть студентів визначити, які докази зробили позицію Марії переконливою.

Правильні відповіді:

1. **С — На громадському форумі.** Марія звертається до учасників форуму.
2. **В — Несправедливе звинувачення студента.** Саме цей випадок став основним прикладом у її промові.
3. **В — Відеозапис і свідчення очевидців.** Марія також мала письмові пояснення студента, але серед запропонованих варіантів В найточніше передає зміст тексту.
4. **В — Підтримку несправедливості.** Марія стверджує, що мовчання часто означає підтримку несправедливості.
5. **В — З нашої щоденної поведінки.** На її думку, верховенство права починається з повсякденних рішень кожної людини.

3. Прослухайте текст «Виборча ситуація в Новаленді».

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів спрогнозувати, як поширення неправдивої інформації може вплинути на чесність виборів.

Орієнтовні відповіді:

1. Яка ситуація виникла перед студентськими виборами? У соціальних мережах поширилося неправдиве повідомлення, що Денис нібито підробив підписи під своєю заявою.

2. Що зробив Денис? Він публічно звернувся до виборчої комісії та попросив провести перевірку.

3. Що встановила виборча комісія? Комісія встановила, що підписи були справжніми, а звинувачення — неправдивим.

4. Як Денис відреагував на поразку? Він привітав Олю та визнав результати виборів.

5. Яку важливу думку засвоїли студенти? Чесний демократичний процес потребує не лише голосування, а й перевірки фактів, чесності та поваги до результатів

С. МОВЛЕННЯ

1. Вивчіть фрази, які допоможуть вам аргументувати думку у сфері справедливості та законів.

Для вчителя: Попросіть студентів у кожній відповіді використати щонайменше одну запропоновану мовленнєву модель і навести аргумент або приклад.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи всі люди мають рівний доступ до правосуддя? *Відповідно до принципів справедливості, всі люди повинні мати рівний доступ до правосуддя. Однак вартість юридичної допомоги та складність процедур можуть створювати нерівні можливості.*

2. Чому верховенство права важливе для демократії? *Закон чітко визначає, що однакові правила мають застосовуватися до всіх. Це захищає громадян від зловживання владою та підтримує довіру до державних інституцій.*

3. Чому громадянська відповідальність — це обов'язок? *Ми всі маємо відповідальність дотримуватися правил, поважати права інших і реагувати на несправедливість. Демократичне суспільство не може функціонувати лише завдяки державним інституціям.*

4. Чому важливо знати свої права до виникнення конфлікту? *Знання прав допомагає людині зрозуміти, як діяти, куди звернутися та як захистити себе законним способом.*

5. Чому справедливість починається з повсякденних вчинків? *Досвід Новаленду показує, що навіть невеликий чесний вчинок може захистити іншу людину та сформувати відповідальну поведінку в громаді.*

Рольова гра.

Для вчителя: Дайте студентам 3–5 хвилин на підготовку. Кожен учасник має навести щонайменше два аргументи та відреагувати на позицію співрозмовника.

Можливі аргументи:

Ситуація 1. Студент — куратор курсу. Студент: система може помилятися, тому потрібна перевірка доказів і можливість пояснити свою позицію. Куратор: будь-яке звинувачення має розглядатися відповідно до правил академічної доброчесності та встановленої процедури.

Ситуація 2. Громадянин — представник міської ради. Громадянин: я маю право оскаржити штраф, якщо вважаю, що його виписано помилково. Представник ради: правила однакові для всіх, але процедура оскарження також є частиною справедливої системи.

Ситуація 3. Волонтер правової допомоги — громадянин. Волонтер: знання закону допомагає захистити свої права та обрати правильний спосіб дій. Громадянин: мені потрібна інформація про те, куди звернутися і які документи подати.

Ситуація 4. Активіст — державний чиновник. Активіст: формальна рівність перед законом ще не гарантує однакових можливостей отримати юридичну допомогу. Чиновник: держава має забезпечувати однакові правові процедури для всіх громадян.

Ситуація 5. Студент-журналіст — адміністратор. Журналіст: суспільство має право знати правду про важливі проблеми. Адміністратор: інформацію потрібно ретельно перевірити, щоб необґрунтовані звинувачення не завдали шкоди.

ЗАМОК IV

Для вчителя: Попросіть студентів пояснити, чому правильний аргумент є сильнішим за інші варіанти.

Правильні відповіді:

- В — 5. «Дані свідчать, що країни з сильними правовими системами мають вищий рівень довіри».** Аргумент спирається на дані, а не лише на особисту думку.
- В — 7. «Принцип рівності закріплено законом, але є проблеми доступу до правосуддя, які потрібно вирішувати».** Ця відповідь враховує як демократичний принцип, так і реальні проблеми його реалізації.

3. А — 4. «Тому важливо, щоб кожен із нас знав свої права і відстоював справедливість у повсякденному житті». Це чіткий і логічний висновок із закликом до громадянської дії.
Код: 574.

Г. ПИСЬМО

Короткий пост про права

Для вчителя: Перед написанням попросіть студентів включити три компоненти: пояснення важливості знання прав, конкретний приклад і заклик до активної громадянської позиції.

Можливий варіант відповіді:

Я переконаний / переконана, що кожна людина повинна знати свої права. Це важливо, оскільки знання закону допомагає захистити себе та інших у несправедливій ситуації. Наприклад, студент, який знає про право на апеляцію, може оскаржити необґрунтоване рішення. Це свідчить про те, що поінформованість допомагає діяти впевнено та відповідально. Тому кожен із нас повинен знати свої права й не залишатися байдужим до несправедливості.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Промова «Справедливість у наших руках: як я можу змінити ситуацію»

Для вчителя: Перед підготовкою промови запропонуйте студентам скласти короткий план: ситуація → порушене право або правило → аргументи → план дій → висновок. Під час оцінювання звертайте увагу на логічність, аргументованість, використання тематичної лексики та чіткість заклику до дії.

Можлива структура промови:

1. Вступ і ситуація. У нашій університетській громаді сталася ситуація, коли студента несправедливо звинуватили в порушенні правил без достатніх доказів.

2. Який принцип порушено. Відповідно до принципів демократії, кожна людина має право на справедливий розгляд справи та можливість представити свою позицію.

3. Аргументи. По-перше, рішення має ґрунтуватися на фактах. По-друге, обидві сторони повинні мати можливість надати докази. По-третє, однакові правила мають застосовуватися до всіх.

4. План дій. Студент може звернутися до відповідального представника університету, надати докази, скористатися процедурою апеляції та попросити переглянути рішення.

5. Висновок. Отже, можна стверджувати, що справедливість залежить не лише від законів, а й від наших щоденних дій. Кожен із нас може захищати свої права, поважати права інших і не мовчати, коли бачить несправедливість. **Справедливість — це не просто слово. Це щоденний вибір.**

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

Для вчителя: Використайте запитання для підсумкової рефлексії. За браком часу студенти можуть обрати два або три запитання.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи змінилося ваше розуміння справедливості? Так. Я зрозумів / зрозуміла, що справедливість — це не лише діяльність судів або держави, а й повсякденні рішення кожної людини.

2. Що важливіше: знати закони чи вміти їх застосовувати? Важливе і те, й інше. Знання закону дає розуміння своїх прав, але вміння застосувати це знання допомагає реально захистити себе або інших.

3. Як уникати несправедливості у повсякденному житті? Потрібно поважати права інших, перевіряти факти, не робити поспішних висновків, діяти чесно та користуватися законними способами вирішення конфліктів.

4. Яку роль відіграє кожен студент у створенні справедливого університетського середовища? Студенти можуть дотримуватися правил, поважати одне одного, реагувати на випадки несправедливості, підтримувати тих, чийі права порушені, та брати участь у житті університетської громади.

РОЗДІЛ 9 КОЛИ КУЛЬТУРИ СТИКАЮТЬСЯ: МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА КОНФЛІКТ

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ Розуміти ключові поняття міжкультурної комунікації, зокрема конфлікти, що виникають через мовні бар'єри, культурні норми ввічливості й прямоти, а також труднощі з груповим включенням.
- ✓ Утворювати форми знахідного відмінка іменників
- ✓ Вживання родового та місцевого відмінків іменників
- ✓ Розпізнавати, як граматику виконує прагматичну функцію у взаємодії, допомагаючи уникати надмірної різкості чи неввічливості

Уміння та навички:

- ✓ Виявляти міжкультурні та мовні бар'єри комунікації в повсякденних ситуаціях, зокрема на ринках, у клініках, гуртожитках і під час соціальних заходів.
- ✓ Застосовувати знання про взаємодію граматики й прагматики для доречного, змістовного та контекстуально вмотивованого використання граматичних засобів у завданнях на говоріння.

Ставлення:

- ✓ Розвивати відкритість і емпатію до однолітків із різним мовним і культурним досвідом, які стикаються з комунікативними труднощами.
- ✓ Цінувати терпіння й стійкість у ситуаціях непорозуміння, збентеження чи виключення, спричинених міжкультурними відмінностями.
- ✓ Формувати готовність вчитися на помилках і підтримувати інших у подоланні мовних бар'єрів.

Цінності:

- ✓ Прагнути створювати інклюзивне, шанобливе й підтримувальне середовище в багатомовних спільнотах.
- ✓ Надавати пріоритет етичній відповідальності та взаєморозумінню в усіх ситуаціях міжкультурної комунікації.

А. ЧИТАННЯ, СЛОВНИК ТА АУДІОВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст. Скажіть, з якими труднощами можуть зіткнутися іноземні студенти під час спілкування в магазині чи на ринку в іншій країні, і як мовні бар'єри можуть впливати на їхнє відчуття включеності або виключеності?

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам назвати труднощі, з якими людина може зіткнутися під час спілкування іноземною мовою в повсякденній ситуації. Після читання обговоріть, як мовний бар'єр може впливати на відчуття впевненості та включеності.

Орієнтовна відповідь:

Іноземні студенти можуть не розуміти швидке мовлення, соромитися перепитувати або неправильно тлумачити тон співрозмовника. Через це людина може почуватися

невпевненою або виключеною зі спілкування. Допомагають терпіння, повільніше мовлення, ввічливі уточнення та готовність підтримати співрозмовника.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після виконання попросіть студентів знайти в тексті інформацію, яка підтверджує або спростовує кожне твердження.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Олена приїхала до Новаленду на навчання. — **Так.** На початку тексту зазначено, що Олена нещодавно приїхала до Новаленду саме на навчання.
2. Вона пішла на ринок купити фрукти. — **Так.** У тексті прямо сказано, що одного ранку Олена пішла на ринок, щоб купити фрукти.
3. Продавець говорив повільно і чітко. — **Ні.** Продавець відповідав дуже швидко, тому Олена не все зрозуміла.
4. Інший покупець допоміг їй англійською мовою. — **Так.** Покупець почув розмову та допоміг Олені, використовуючи англійську мову.
5. Олена зрозуміла, що важливо не лише знати слова, а й говорити ввічливо. — **Так.** Наприкінці тексту вона доходить висновку, що важливо говорити ввічливо, спокійно й доречно.

А.П. ЛЕКСИКА

1. З'єднайте ключові терміни з їхніми визначеннями

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів навести короткий приклад мовного бар'єра, непорозуміння та міжкультурної комунікації.

Правильні відповіді:

1. Ввічливість — **Д.**
2. Мовний бар'єр — **В.**
3. Культурні норми — **С.**
4. Непорозуміння — **Е.**
5. Міжкультурна комунікація — **А.**

Пояснення:

- **ввічливість** — спосіб демонструвати повагу до співрозмовника;
- **мовний бар'єр** — труднощі у спілкуванні через недостатнє володіння спільною мовою;
- **культурні норми** — прийняті в певній культурі правила та очікування щодо поведінки;
- **непорозуміння** — неправильне розуміння слів, намірів або поведінки;
- **міжкультурна комунікація** — взаємодія людей, які мають різний культурний досвід.

2. Заповніть пропуски відповідним словом/словосполученням зі списку. Слів більше, ніж пропусків.

Список слів: мовний бар'єр • ввічливість • культурні норми • непорозуміння • міжкультурна комунікація • ринок • фрукти • університет.

Для вчителя: Перед виконанням попросіть студентів прочитати весь текст і визначити, яке слово найкраще підходить за змістом і граматичною структурою.

Правильні відповіді:

1. **міжкультурна комунікація;**
2. **мовний бар'єр;**
3. **культурні норми;**
4. **ввічливість;**

5. непорозуміння.

Пояснення: Міжкультурна комунікація передбачає взаємодію людей із різним культурним і мовним досвідом. Мовні бар'єри й відмінності культурних норм можуть спричиняти непорозуміння, тоді як ввічливість і повага допомагають їх зменшувати.

ЗАМОК I

Для вчителя: Після визначення коду попросіть студентів пояснити, чому кожна правильна відповідь сприяє ефективному міжкультурному спілкуванню.

Правильні відповіді:

1. **В — 8. Культурно зумовлений спосіб виявляти повагу.** Форми ввічливості можуть відрізнятися залежно від культурних норм.
2. **В — 9. Коли люди по-різному сприймають непрямість або мовчання.** Однакова поведінка може мати різне значення в різних культурах.
3. **С — 7. Розвиток міжкультурної емпатії та обізнаності.** Розуміння культурних відмінностей допомагає уникати поспішних оцінок і конфліктів.
4. **В — 4. Виявляти зацікавлення та використовувати слова «ми», «давайте».** Таке мовлення допомагає створити атмосферу співпраці та включеності.

Код: 8974.

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Коли культури стикаються». Чому різні стилі спілкування можуть спричиняти непорозуміння або конфлікти між людьми з різних культур?

Для вчителя: Перед прослуховуванням запропонуйте студентам порівняти прямий і непрямий стилі спілкування. Після прослуховування обговоріть, чому одна й та сама фраза може сприйматися по-різному.

Орієнтовна відповідь:

Різні стилі спілкування можуть спричиняти непорозуміння, тому що в одних культурах прямота сприймається як нормальна й чесна, а в інших — як грубість. Так само мовчання, непряме прохання або тон голосу можуть мати різне значення.

2. Прослухайте текст «Коли культури стикаються: як вирішувати конфлікти в міжкультурному спілкуванні». Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після другого прослуховування попросіть студентів виправити твердження, на які вони відповіли «Ні».

Правильні відповіді та пояснення:

1. Міжкультурне спілкування завжди проходить без проблем. — **Ні.** У тексті зазначено, що воно може спричиняти конфлікти й непорозуміння.
2. У різних культурах люди можуть говорити по-різному. — **Так.** Деякі культури віддають перевагу прямому стилю, а інші — м'якшому та непрямому.
3. Пряма фраза завжди звучить ввічливо для всіх людей. — **Ні.** Фраза, яка для одного співрозмовника є нормальною, для іншого може звучати грубо.
4. Мовні труднощі можуть спричиняти непорозуміння. — **Так.** Недостатнє знання мови може заважати людині попросити про допомогу або правильно висловити свою думку.
5. Для доброго міжкультурного спілкування важливі повага і терпіння. — **Так.** У тексті повага й терпіння названі серед основних умов ефективної комунікації.

3. Прослухайте текст «Міжкультурна комунікація».

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів припустити, що, крім знання мови, потрібно для успішного спілкування з представниками інших культур.

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів навести власний приклад культурної відмінності, яка може вплинути на спілкування.

Правильні відповіді та пояснення:

1. **В — Спілкування між людьми з різних культур.** Саме так міжкультурну комунікацію визначено в аудіотексті.
2. **С — Розуміння звичок, жестів і правил поведінки.** Для ефективного спілкування недостатньо лише знати мову.
3. **В — Виникають непорозуміння.** Незнання культурних норм може призвести до неправильного тлумачення слів або поведінки.
4. **С — Як чесність або як грубість.** Прямий стиль у різних культурах може оцінюватися по-різному.
5. **С — Розвиток навичок міжкультурної комунікації.** Такі навички допомагають краще розуміти співрозмовника й уникати конфліктів.

ЗАМОК II

Для вчителя: Завдання передбачає встановлення зв'язку між ситуацією, поняттям, його визначенням та відповідною реакцією. Після виконання попросіть студентів пояснити логіку кожного зіставлення.

Правильні відповідності:

1. **Непрямий зворотний зв'язок — висококонтекстна комунікація** — значення часто передається непрямо й залежить від контексту — потрібно враховувати як буквальне, так і приховане значення.
2. **Черговість у розмові — норми розмови** — спільні правила щодо того, коли і як люди говорять — потрібно враховувати різні норми черговості у спілкуванні.
3. **Мовчання під час спілкування** — може мати **різне культурне значення** — його потрібно інтерпретувати з урахуванням культурного контексту, а не автоматично оцінювати негативно.
4. **Ефективна міжкультурна поведінка — міжкультурна компетентність** — уміння адаптувати свою поведінку та виявляти емпатію в різних культурних ситуаціях.

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІОВАННЯ

В.І. Прочитайте текст.

1. Як люди у вашій культурі зазвичай виражають ввічливість або незгоду під час розмови? Чи однаково це в усіх країнах?

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам обговорити, як у їхній культурі зазвичай висловлюють незгоду або прохання. Після читання порівняйте досвід Дарини з їхніми відповідями.

Орієнтовна відповідь:

У різних культурах ввічливість може виражатися по-різному. Деякі нормально відкрито й прямо висловлювати свою позицію, а деякі частіше використовують м'які або непрямі формулювання. Тому для успішного міжкультурного спілкування важливо не вважати власні правила єдино правильними.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів назвати, як поступово змінювалося ставлення Дарини до нового комунікативного середовища.

Правильні відповіді:

1. **В — Вона починала нове життя в іншій країні.** Дарина хвилювалася через навчання, нове середовище й необхідність знайти друзів.
2. **С — Студенти активно висловлювали свою думку.** Її здивувала активність студентів, їхня готовність сперечатися та ставити запитання.
3. **В — У кафе.** Саме там Дарина спілкувалася зі студентами поза заняттями.
4. **С — Ввічливо перепитала.** Коли завдання було незрозумілим, вона попросила пояснити його ще раз.
5. **Д — Для ефективного спілкування важливі терпіння і готовність навчатися.** До такого висновку Дарина доходить наприкінці тексту.

В.П. ГРАМАТИКА

1. Заповніть пропуски. Перепишіть виділену частину речення, використовуючи іменник у правильному відмінку:

Завдання 1. Знахідний відмінок

Для вчителя: Перед виконанням нагадайте, що форми неживих іменників чоловічого роду у знахідному відмінку часто збігаються з називним, тоді як іменники жіночого роду змінюють закінчення.

Правильні відповіді:

1. Він читає **журнал і газету**.
2. Ми вчора купили **куртку і шапку**.
3. Студенти вивчають **хімію і математику**.
4. Дайте, будь ласка, **словник, ручку і зошит**.
5. Я хочу йому подарувати **костюм, сорочку та туфлі**.

2. Доповніть текст, використовуючи правильну форму слова в дужках.

Для вчителя: Попросіть студентів спочатку визначити прийменник або слово, від якого залежить форма іменника.

Правильні відповіді:

1. навчається в **університеті**;
2. приїхала з **України**;
3. живе в студентському **гуртожитку**;
4. спілкується з людьми з різних **країн**;
5. правила **спілкування**.

Пояснення:

- *в університеті, у гуртожитку* — місцевий відмінок;
- *з України, з різних країн* — родовий відмінок;
- *правила спілкування* — родовий відмінок залежного іменника.

ЗАМОК III

Для вчителя: Попросіть студентів визначати відповідь не лише за значенням, а й за граматичною формою речення. Кожне словосполучення використовується один раз.

Правильні відповіді:

1. Під час міжнародної зустрічі важливо проявляти **активне слухання**.
2. Якщо інформація незрозуміла, варто ставити **уточнювальні запитання**.
3. У деяких культурах люди використовують **непряме прохання** замість прямої вимоги.
4. Для уникнення непорозумінь іноді необхідне чітке **пряме пояснення** своїх намірів.
5. Ефективна комунікація потребує **уважності до культури** та різних традицій.

6. Успішна взаємодія залежить від загальної уважності до спілкування між учасниками розмови.

В.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте подкаст «Міжнародний ярмарок в університеті». Під час прослуховування подумайте що допомогло перетворити непорозуміння на приємне спілкування?

Для вчителя: Перед прослуховуванням запитайте студентів, що можна зробити, якщо співрозмовник не зрозумів сказане. Після прослуховування визначте, які конкретні дії допомогли подолати непорозуміння.

Орієнтовна відповідь:

Оповідач зрозумів, що говорив надто швидко, тому повторив свою думку повільніше й зрозуміліше. Важливими були терпіння, готовність перефразувати повідомлення та взаємна зацікавленість у продовженні розмови.

2. Прослухайте текст ще раз і виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів сформулювати головний урок цієї історії одним реченням.

Правильні відповіді:

1. **В — В університеті.** Міжнародний ярмарок проводився в університеті.
2. **С — Їжу, музику та плакати.** Саме такі матеріали й активності підготували студенти.
3. **С — Бо оповідач говорив надто швидко і незрозуміло.** Він сам зрозумів, що швидке мовлення й невдалий вислів завадили комунікації.
4. **С — Повторив і пояснив повільніше.** Це допомогло співрозмовнику зрозуміти повідомлення.
5. **В — Важливі не лише слова, а й те, як ми пояснюємо.** Саме такого висновку доходить оповідач наприкінці.

3. Прослухайте подкаст «Як уникнути непорозумінь на міжнародній конференції» і подумайте, що допомагає уникати непорозумінь у міжнародному спілкуванні?

Для вчителя: Перед прослуховуванням запропонуйте студентам назвати ввічливі фрази, які можна використати, якщо вони не зрозуміли запитання.

Орієнтовні відповіді:

1. **Де автор допомагав минулого тижня?** На студентській міжнародній конференції.
2. **Що сталося під час блоку запитань і відповідей?** Один із учасників поставив запитання, яке автор не до кінця зрозумів.
3. **Що автор сказав?** «Вибачте, можливо, я неправильно зрозумів. Чи могли б ви пояснити це по-іншому?»
4. **Як відреагував учасник?** Він усміхнувся та переформулював своє запитання.
5. **Що зрозумів автор?** Пауза, уточнення, перефразування та ввічливе мовлення допомагають уникати непорозумінь і демонструють повагу.

С. МОВЛЕННЯ

1. Дайте відповіді на запитання

Для вчителя: Заохочуйте студентів використовувати конкретні приклади з текстів та аудіоматеріалів розділу. У відповіді бажано не лише назвати проблему, а й запропонувати спосіб її вирішення.

Орієнтовні відповіді:

1. Які проблеми зі спілкуванням виникли? Швидке мовлення, недостатнє знання мови, різні культурні норми та різне розуміння прямоти чи ввічливості.

2. Як стиль спілкування вплинув на непорозуміння? Фраза, яка для одного співрозмовника здається нормальною й прямою, для іншого може звучати різко або неввічливо.

3. Що учасники могли зробити одразу? Говорити повільніше, перепитати, уточнити значення, повторити думку іншими словами або попросити співрозмовника пояснити детальніше.

4. Які фрази допомагають говорити ввічливо? «Вибачте, чи могли б ви повторити?» «Можливо, я неправильно вас зрозумів / зрозуміла». «Чи могли б ви пояснити це трохи інакше?» «Я розумію вашу думку, але хотів / хотіла б додати...»

5. Як уникати подібних проблем у майбутньому? Розвивати мовні навички, враховувати культурні відмінності, уникати поспішних висновків, ставити уточнювальні запитання й виявляти терпіння.

2. Працюйте в парах. Один студент виконує роль А, інший - роль В. Обговоріть ситуацію і знайдіть найкраще рішення.

Для вчителя: Дайте студентам 2–3 хвилини на підготовку. Заохочуйте використовувати ввічливі прохання, уточнювальні запитання та перефразування.

Можливі репліки:

Ситуація 1. Непорозуміння на ринку

Студент А: «Вибачте, чи могли б ви говорити трохи повільніше?» Студент В: «Звичайно. Якщо щось буде незрозуміло, будь ласка, перепитайте».

Ситуація 2. Шум у гуртожитку

Студент А: «Вибач, чи міг / могла б ти зробити музику трохи тихіше? Я хочу відпочити».

Студент В: «Звичайно. Я не знав / не знала, що це тобі заважає».

Ситуація 3. Груповий проєкт

Студент А: «Я хотів / хотіла б також запропонувати одну ідею. Чи можемо ми її обговорити?» Студент В: «Так, давайте спочатку вислухаємо всіх, а потім приймемо рішення».

Ситуація 4. Запитання на конференції

Студент А: «Вибачте, я не впевнений / не впевнена, що правильно зрозумів / зрозуміла запитання. Чи могли б ви пояснити його іншими словами?» Студент В: «Звичайно. Я спробую сформулювати його простіше».

Ситуація 5. Міжнародний ярмарок

Студент А: «Це традиційна страва моєї країни. Вона готується з...» Студент В: «Вибачте, чи могли б ви говорити трохи повільніше? Мені дуже цікаво дізнатися більше».

ЗАМОК IV

Для вчителя: Після зіставлення попросіть студентів навести власний приклад кожної комунікативної стратегії.

Правильні відповіді:

1. Активне слухання — **В. Уважно слухати й показувати розуміння.**
2. Непряма комунікація — **С. Висловлювати думки непрямо, не зовсім прямо.**
3. Ввічлива незгода — **А. Висловлення незгоди без образ і тиску.**

Код: ВСА.

D. ПИСЬМО

Прочитайте текст.

Для вчителя: Перед написанням запропонуйте студентам структуру: запрошення → мета заходу → 2–3 активності → очікуваний результат. Тон має бути дружнім, інклюзивним і мотивувальним.

Можливий варіант відповіді:

Дорогі студенти!

Запрошуємо вас взяти участь у міжкультурній зустрічі «**Розуміємо одне одного**». У нашому університеті навчаються студенти з різних країн, тому важливо навчитися краще розуміти різні стилі спілкування та культурні традиції.

Під час зустрічі ми проведемо короткі рольові ігри про типові міжкультурні непорозуміння, обговоримо правила ввічливого спілкування та організуємо мовний обмін, де учасники зможуть навчити одне одного корисних фраз своїми мовами.

Цей захід допоможе нам краще розуміти культурні відмінності, ставити уточнювальні запитання та уникати поспішних висновків.

Прийдіть! Давайте разом створювати університет, де кожен студент почуватиметься почутим, зрозумілим і залученим.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Подивіться вступне відео ще раз. Це допоможе вам пригадати тему розділу, основні поняття та типові труднощі міжкультурного спілкування.

Пропозиція стратегії для інклюзивної та шанобливої комунікації в університеті

Для вчителя: Перед виконанням попросіть студентів визначити одну основну проблему та 2–4 конкретні способи її вирішення. Пропозиції мають бути реалістичними та безпосередньо пов'язаними з міжкультурною комунікацією.

Можливий варіант відповіді:

Стратегія «Спілкуймося з повагою»

У нашому університеті навчаються студенти з різним мовним і культурним досвідом. Через відмінності у стилях спілкування іноді виникають непорозуміння під час занять, групової роботи та повсякденного спілкування.

Ця проблема важлива, оскільки комунікативні труднощі можуть призводити до ізоляції студентів, конфліктів і небажання брати участь у спільних заходах.

Пропонуємо такі дії:

- 1. Проводити короткі міжкультурні тренінги.**
Студенти зможуть дізнатися про різні норми ввічливості, прямої та поведінки.
- 2. Створити програму мовного партнерства.**
Місцеві та іноземні студенти зможуть допомагати одне одному практикувати мови.
- 3. Поширювати рекомендації з інклюзивної комунікації.**
Наприклад, говорити зрозуміло, не боятися перепитувати й уникати стереотипних оцінок.
- 4. Організовувати міжкультурні зустрічі.**
Спільні заходи допоможуть студентам краще пізнавати одне одного та будувати довіру.

Запрошуємо студентську раду та всіх студентів підтримати цю ініціативу. Відкрита, терпляча й шаноблива комунікація допоможе зробити університет справді інклюзивним середовищем.

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

Для вчителя: Використайте запитання для підсумкової рефлексії. За браком часу студенти можуть обрати два запитання.

Орієнтовні відповіді:

1. Які труднощі міжкультурного спілкування ви помітили? Найчастіше виникали проблеми через швидке мовлення, недостатнє знання мови, різне ставлення до прямоти, мовчання та способів висловлення незгоди.

2. Як ввічливі фрази та непрямі прохання впливають на взаєморозуміння? Вони допомагають висловити прохання чи незгоду менш різко, знижують ризик конфлікту та показують повагу до співрозмовника.

3. Як знання культурних відмінностей допомагає створювати інклюзивне спілкування? Воно допомагає не оцінювати поведінку інших лише за нормами власної культури, бути терплячішими, правильно тлумачити комунікативні сигнали та адаптувати власний стиль спілкування.

РОЗДІЛ 10 ТВІЙ ГОЛОС - ТВОЯ СИЛА

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання:

- ✓ розуміти ключові принципи громадянської дискусії, чесної аргументації та шанобливого висловлення незгоди;
- ✓ правильно вживати присвійні займенники
- ✓ розрізняти факти, думки та логічні хиби в публічному дискурсі й громадянській комунікації та критично їх оцінювати

Уміння та навички:

- ✓ розробляти й виголошувати чіткі, структуровані публічні виступи на громадянські та суспільно значущі теми, використовуючи ефективні риторичні стратегії, модуляцію голосу;
- ✓ брати участь у структурованих громадянських дебатах українською мовою, застосовуючи техніки аргументації для переконливого й шанобливого представлення власної позиції

Ставлення:

- ✓ виявляти громадянську свідомість, емпатію та відкритість до різних поглядів під час обговорення і дебатів;
- ✓ демонструвати толерантність до неоднозначності та готовність до конструктивного діалогу попри відмінності

Цінності:

- ✓ усвідомлювати важливість публічного голосу та чесної комунікації для утвердження соціальної відповідальності, демократичних цінностей і значущих суспільних змін

А. ЧИТАННЯ, СЛОВНИК ТА АУДІОВАННЯ

А.1. ЧИТАННЯ

1. Прочитайте текст. Чи говорили ви колись перед іншими людьми про важливу ідею або проблему? Про що ви говорили? Чому це важливо для суспільства?

Для вчителя: Перед читанням запропонуйте студентам пригадати ситуацію, коли їм доводилося висловлювати свою позицію перед іншими. Після читання обговоріть, як публічний виступ може бути пов'язаний із громадянською активністю.

Орієнтовні відповіді:

1. Чи говорили ви колись перед іншими людьми про важливу ідею або проблему? Наприклад, я виступав / виступала під час університетського обговорення, представляв / представляла груповий проєкт або висловлював / висловлювала свою думку щодо проблеми, важливої для студентів.

2. Чому публічний виступ важливий для суспільства? Він дає людям можливість висловлювати свої погляди, привертати увагу до проблем, пропонувати рішення та переконувати інших підтримати певну ініціативу.

2. Прочитайте текст ще раз. Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після виконання попросіть студентів знайти в тексті фрагмент, який підтверджує або спростовує кожне твердження.

Правильні відповіді та пояснення:

1. Арістотель вважав, що мистецтво переконання є важливим для суспільства. — **Так.**
У тексті зазначено, що риторика допомагає знаходити правильні слова для переконання людей і була важливою для участі в громадському житті.
2. Сьогодні громадянська активність означає тільки вміння говорити. — **Ні.** У тексті наголошено, що громадянська активність пов'язана з умінням **говорити й слухати**, обговорювати проблеми та шукати рішення.
3. Люди можуть висловлювати свою думку на зустрічах у громаді або в школі. — **Так.** У тексті згадано збори в місті, школі, батьківські збори та парламент як місця для висловлення громадянської позиції.
4. Для адвокації не потрібно знати, яких саме змін ви хочете. — **Ні.** Навпаки, у тексті зазначено, що для адвокації потрібно чітко розуміти, яких саме змін ви прагнете.
5. Публічний виступ може допомогти об'єднати людей і змінити суспільство на краще. — **Так.** У висновку тексту публічний виступ названо способом почати діалог, об'єднати людей і разом змінювати суспільство.

А.П. ЛЕКСИКА

1. З'єднайте ключові терміни з їхніми визначеннями

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів своїми словами пояснити різницю між *підтримкою важливої ідеї*, *громадянським діалогом* та *свободою слова*.

Правильні відповіді:

1. Підтримка важливої ідеї — **С.**
2. Громадянський діалог — **В.**
3. Довіра до промовця — **А.**
4. Свобода слова — **Д.**
5. Чіткість повідомлення — **Е.**

Пояснення:

- **підтримка важливої ідеї** — публічна підтримка певної справи, ідеї або політики;
- **громадянський діалог** — шанобливе обговорення, спрямоване на взаєморозуміння;
- **довіра до промовця** пов'язана з його авторитетом та переконливістю;
- **свобода слова** — право публічно висловлювати свої погляди;
- **чіткість повідомлення** — зрозуміле й логічне подання думки.

2. Заповніть пропуски відповідним словом/словосполученням зі списку. Слів більше, ніж пропусків.

Список слів: публічний виступ • свободою слова • аудиторію • повагою • дебатах • аргументи • громада.

Для вчителя: Перед виконанням попросіть студентів прочитати весь текст і визначити, яке слово потрібне за змістом та граматичною формою.

Правильні відповіді:

1. аудиторію;
2. дебатах;
3. аргументи;
4. повагою;
5. свободою слова.

ЗАМОК І

Для вчителя: Попросіть студентів пояснити, як кожна цінність пов'язана з використанням інструментів ШІ в академічному середовищі.

Правильні відповіді:

- Академічна відповідальність — **3. ШІ допомагає запобігати порушенням.**
- Прозорість — **4. Студенти мають знати, як працюють ці інструменти.**
- Справедливість — **1. Інструменти ШІ підтримують однакові правила для всіх.**
- Свобода висловлення — **2. Інструменти ШІ обмежують голос студента.**

Код: 3412.

А.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте текст «Як подолати страх публічного виступу».

Для вчителя: Перед прослуховуванням попросіть студентів назвати одну причину страху перед публічним виступом та один спосіб його зменшити.

Правильна відповідь: Текст містить три основні поради:

1. **Добре підготуватися** — знати тему, визначити основні ідеї та структурувати виступ.
2. **Стояти спокійно й правильно дихати** — контролювати напруження.
3. **Думати про аудиторію** — говорити просто, дивитися на слухачів і не читати весь текст.

2. Прослухайте текст ще раз «Як подолати страх публічного виступу». Дайте ствердну (Так) або заперечну (Ні) відповідь.

Для вчителя: Після другого прослуховування попросіть студентів виправити твердження, на які вони відповіли «Ні».

Правильні відповіді та пояснення:

1. Багато людей бояться публічних виступів. — **Так.** Саме з цього твердження починається аудіотекст.
2. Щоб добре виступити, не потрібно готуватися заздалегідь. — **Ні.** Першою порадою автора є саме ретельна підготовка до виступу.
3. Спокійна постава і правильне дихання допомагають під час виступу. — **Так.** Автор радить стояти спокійно, не напружуватися та контролювати дихання.
4. Під час виступу треба весь час читати текст і не дивитися на аудиторію. — **Ні.** Автор радить не читати весь текст і підтримувати зоровий контакт зі слухачами.
5. Автор радить говорити просто і думати про слухачів. — **Так.** Увага до аудиторії та просте мовлення є однією з трьох основних рекомендацій.

3. Прослухайте текст «10 порад, як стати кращим промовцем».

Для вчителя: Перед прослуховуванням запропонуйте студентам спрогнозувати 3–4 характеристики ефективного промовця.

4. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів назвати по одному прикладу того, як вони можуть застосувати кожну пораду під час власного виступу.

Правильні відповіді та пояснення:

1. **В — Про аудиторію.** Промовець повинен розуміти, що слухачі мають подумати, відчувати або зробити після виступу.
2. **А — Додавати багато довгого тексту.** Автор радить не перевантажувати слайди текстом.
3. **С — Добре повторити виступ.** Репетиція допомагає почуватися спокійніше й упевненіше.

4. **С — Щирим і природним.** Люди більше довіряють промовцю, який залишається собою.
5. **В — Бо аудиторія краще запам'ятовує головну думку.**
Історії є цікавішими за довгі пояснення та допомагають запам'ятати інформацію.

ЗАМОК II

Для вчителя: Перед виконанням коротко поясніть чотири риторичні стратегії: *пафос* апелює до емоцій, *логос* — до фактів і логіки, *етос* — до довіри та авторитету промовця, *кайрос* — до доречності й своєчасності аргументу.

Правильні відповіді:

1. Пафос — **С.** Фраза про найкращу подругу апелює до особистої історії та емоцій.
2. Кайрос — **В.** Фраза «Саме зараз, коли наближаються іспити...» наголошує на своєчасності дії.
3. Логос — **А.** Статистичні дані є фактичним аргументом.
4. Етос — **Д.** Фраза «Як представник студентів...» підсилює довіру до промовця через його роль і досвід.

Код: CBAD.

В. ЧИТАННЯ, ГРАМАТИКА ТА АУДІЮВАННЯ

В.І. Прочитайте текст.

1. Про що йдеться в тексті і чому громадянський діалог є важливим для суспільства?

Для вчителя: Перед читанням запитайте студентів, чи означає конструктивний діалог обов'язкову згоду між усіма учасниками. Після читання поверніться до цього запитання.

Орієнтовна відповідь:

Громадянський діалог — це спокійне та шанобливе обговорення суспільно важливих питань. Він важливий, тому що допомагає людям висловлювати різні погляди, слухати одне одного, краще розуміти проблему та разом шукати рішення.

2. Виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів сформулювати три правила ефективного громадянського діалогу.

Правильні відповіді:

1. **В — Шанобливе обговорення важливих питань.**
Це визначення громадянського діалогу, наведене на початку тексту.
2. **С — Уважно слухати інших.**
Активне слухання є однією з основних умов конструктивної дискусії.
3. **В — Так, але треба говорити з повагою.**
Громадянський діалог не вимагає однакових поглядів.
4. **Д — У школах, університетах, бібліотеках і громадах.**
Усі ці місця згадано в тексті.
5. **В — Бо в Інтернеті є неправдива інформація й агресивні коментарі.**
Саме ці проблеми роблять громадянський діалог особливо важливим у цифровому середовищі.

В.ІІ. ГРАМАТИКА

1. Заповніть пропуски. Перепишіть речення, вставивши потрібний присвійний займенник: твої, його, її, нашу, вашу, їхні.

Для вчителя: Перед виконанням повторіть узгодження присвійних займенників з іменниками за родом і числом.

Правильні відповіді:

1. Вона знає, яка **її** думка про цю проблему.
2. Ми хочемо висловити **нашу** позицію під час обговорення.
3. Ти бачиш, де **твої** нотатки для виступу?
4. Вони кажуть, що це **їхні** аргументи.
5. Викладач хоче знати, де **його** група для дискусії.

2. Доповніть текст, використовуючи займенник у правильній формі.

Для вчителя: Попросіть студентів визначити рід і число іменника перед вибором форми займенника.

Правильні відповіді:

1. **наша** аудиторія;
2. **мої** нотатки;
3. **її** думка;
4. **наша** викладачка;
5. **мій** друг.

ЗАМОК III

Для вчителя: Після заповнення пропусків попросіть студентів пояснити, як кожне поняття сприяє конструктивній громадянській дискусії.

Правильні відповіді:

1. говорити **спокійно**;
2. **слухати** інших;
3. висловити свою **думку**;
4. громадянський **діалог**;
5. показувати **повагу**;
6. нести **відповідальність**.

В.ІІІ. АУДІОВАННЯ

1. Прослухайте подкаст «Як лідеру говорити чітко і впевнено».

Для вчителя: Перед прослуховуванням запитайте студентів, чи достатньо лідеру просто говорити голосно й упевнено. Після прослуховування визначте три основні складники ефективного лідерського мовлення.

Орієнтовна відповідь: Лідеру допомагають чітке розуміння мети розмови, контакт з аудиторією та просте й зрозуміле повідомлення. Важливими також є відповідний тон голосу й відкрита мова тіла.

2. Прослухайте текст ще раз і виберіть правильну відповідь: А, В, С або D.

Для вчителя: Після перевірки попросіть студентів пояснити, як кожен із названих елементів допомагає будувати довіру.

Правильні відповіді:

1. **В — Невпевненість і стрес.** Саме вони часто заважають людям ефективно говорити перед іншими.
2. **С — Свій стан і свою мету.** Перед важливою розмовою потрібно зрозуміти, чого саме ви хочете досягти.
3. **В — Контакт з аудиторією.** Хороший лідер намагається зрозуміти людей, ставить запитання та встановлює зв'язок.
4. **С — Простим і чітким.** Зрозуміле повідомлення допомагає аудиторії краще сприймати інформацію.

5. **С — Мова тіла.** Відкрита мова тіла є важливою частиною ефективної комунікації.

3. Прослухайте подкаст «Прості правила для кращого виступу» і подумайте які прості правила допомагають людині виступати краще?

Для вчителя: Перед прослуховуванням запропонуйте студентам скласти власний список із трьох правил хорошого виступу, а потім порівняти його з порадами з аудіотексту.

4. Дайте відповіді на запитання.

Орієнтовні відповіді:

1. Яким має бути хороший виступ? Чітким, добре структурованим і зрозумілим. Він має містити вступ, основну частину та висновок.

2. Чому важливо дивитися на аудиторію? Зоровий контакт допомагає встановити зв'язок зі слухачами та показує впевненість промовця.

3. Якими повинні бути нотатки промовця? Короткими. Краще записувати лише ключові слова та основні фрази, а не повний текст.

4. Якими мають бути слайди? Простими й зрозумілими, без великої кількості тексту та зайвих ефектів.

5. Як треба стояти і говорити? Стояти спокійно й упевнено, використовувати природні жести, говорити чітко, достатньо голосно та робити паузи після важливих думок.

С. МОВЛЕННЯ

1. Дайте відповіді на запитання

Для вчителя: Заохочуйте студентів не лише висловлювати свою думку, а й наводити аргумент або конкретний приклад.

Орієнтовні відповіді:

1. Чому публічний виступ важливий для громадянського життя? Він дозволяє людям привертати увагу до проблем, пропонувати рішення, впливати на громадську думку та заохочувати інших до дії.

2. Як шанобливий діалог допомагає людям краще розуміти одне одного? Люди можуть відкрито висловлювати різні позиції, слухати аргументи інших і шукати точки дотику без образ і агресії.

3. Що робить промовця впевненим і переконливим? Добра підготовка, чітка структура виступу, знання теми, контакт з аудиторією, зрозуміла мова та відповідні приклади.

4. Чому важливо слухати інші думки? Це допомагає краще зрозуміти проблему, побачити її з різних сторін і побудувати сильнішу аргументацію.

5. Як молодь може використовувати свій голос для покращення громади? Молоді люди можуть брати участь у громадських обговореннях, студентських радах, молодіжних ініціативах, волонтерських проектах та інформаційних кампаніях.

2. Рольова гра

Для вчителя: Дайте студентам 2–3 хвилини на підготовку. Кожен учасник має сформулювати позицію, навести щонайменше один аргумент і приклад та відреагувати на думку партнера.

Можливі аргументи:

Ситуація 1. Голос молоді в школі Студент А: учні безпосередньо відчувають наслідки шкільних рішень, тому їхню думку потрібно враховувати. Студент В: учням може бракувати досвіду, тому важливі консультації з учителями й адміністрацією.

Ситуація 2. Молодіжний центр Студент А: центр створить простір для навчання, творчості та молодіжних проєктів. Студент В: місто може мати нагальніші потреби, наприклад покращення транспорту або інфраструктури.

Ситуація 3. Соціальні мережі Студент А: соціальні мережі допомагають швидко поширювати молодіжні ініціативи та залучати людей. Студент В: вони також можуть поширювати дезінформацію та посилювати конфлікти.

Ситуація 4. Уроки публічного виступу Студент А: такі заняття розвивають упевненість, аргументацію й комунікативні навички. Студент В: вони корисні, але учням можна дозволити обирати їх як факультатив.

Ситуація 5. Молодь і зміни в громаді Студент А: можна організувати екологічну, волонтерську або інформаційну акцію. Студент В: важливо, щоб ініціатива мала чітку мету та конкретний результат для громади.

ЗАМОК IV

Для вчителя: Студенти розшифровують три фрази, після чого записують перші літери правильних відповідей.

Правильні відповіді:

1. Чіткість повідомлення.
2. Повага до інших.
3. Докази та приклади.

Код: ЧПД.

Пояснення: Впливовий громадянський виступ має бути зрозумілим, шанобливим і підкріпленим аргументами, доказами та конкретними прикладами.

D. ПИСЬМО

Завдання. Запрошення на захід «Твій голос — твоя сила»

Для вчителя: Перед написанням запропонуйте структуру: назва та запрошення → мета → активності → користь для учасників → заклик долучитися.

Можливий варіант відповіді:

Дорогі студенти!

Запрошуємо вас взяти участь у студентському заході «Твій голос — твоя сила», присвяченому публічному виступу, громадянському діалогу та участі молоді в житті громади.

На вас чекають короткі дебати, обговорення актуальних суспільних проблем і можливість представити власні ідеї перед аудиторією. Ви зможете потренуватися чітко аргументувати свою позицію, слухати думки інших і шанобливо висловлювати незгоду.

Участь у заході допоможе розвинути впевненість, навички публічного виступу та конструктивного діалогу.

Приєднуйтеся і використовуйте свій голос, щоб ваші ідеї були почуті!

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ

Публічний виступ «Твій голос — твоя сила»

Для вчителя: Перед підготовкою запропонуйте студентам короткий план: позиція → 1–2 аргументи → приклад → висновок. Під час оцінювання звертайте увагу на логічність, чіткість, аргументованість і шанобливе ставлення до інших поглядів.

Можливий варіант виступу:

Я вважаю, що молодь повинна активно брати участь у житті своєї громади. Молоді люди бачать проблеми, які безпосередньо впливають на їхнє навчання, майбутнє та повсякденне життя, тому їхня думка має бути почутою. Наприклад, студенти можуть

запропонувати створення молодіжного простору, екологічного проєкту або волонтерської ініціативи. Важливо не лише висловлювати свою позицію, а й слухати інших і наводити аргументи. На мою думку, активний громадянський діалог допомагає знаходити кращі рішення. **Наш голос має силу, коли ми використовуємо його відповідально й з повагою.**

ДИСКУСІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ

Для вчителя: Використайте запитання для завершальної рефлексії. Студенти можуть обговорити їх у парах або дати короткі письмові відповіді.

Орієнтовні відповіді:

1. Як молодь може впливати на життя громади? Через участь у громадських обговореннях, молодіжних радах, волонтерських ініціативах, петиціях, соціальних кампаніях та інших проєктах.

2. Що допомагає чітко й переконливо висловлювати думку? Підготовка, логічна структура, конкретні аргументи, приклади, зрозуміла мова та впевнена подача.

3. Як публічний виступ пов'язаний із повагою, активною участю та відповідальністю? Публічний виступ дозволяє людині активно брати участь у громадському житті, але водночас вимагає відповідально використовувати інформацію, поважати інші погляди та чесно аргументувати власну позицію.

Digitally-Enhanced Foreign Language Education
For Active European Citizenship and Democratic
Culture

Project No. 2024-1-R001-KA220-HED-000249951

GEORGE EMIL PALADE
UNIVERSITY OF MEDICINE,
PHARMACY, SCIENCE, AND
TECHNOLOGY OF TARGU MURES

UNIVERSITY
of NICOSIA

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Co-funded by
the European Union